

SVERIGES STÖRSTA GATUTIDNING | 100 SPÄNN | HÄLFTEN GÅR TILL FÖRSÄLJAREN

#281
FEB
2026

faktum



FARLIG!
ELAK!
OLYDIG!
KÅT!

ÅTERBLICK.
Var Faktum vassare förr?

Reportage

**Mimi –
en folkis
utanför
boxen**

STÖR • BERÖR • GRANSKAR

Brandãos Brasilien

100kr

25 MARS | Stora salen

Bortom orden med Kuusisto & Barruk

Göteborgs Symfoniker möter samiska sångerskan Katarina Barruk i en konsert om språkets kraft. En såregen mix av folktoner och pop i symfonisk skrud. Med Pekka Kuusisto som dirigent och violinist.



27 JANUARI
**Väsus
Peer Gynt**

Du kan gå din egen väg – budskapet är tydligt i sagan om rebellen Peer Gynt. Västra Götalands Ungdomssymfoniker ger dig hela storyn till Edvard Griegs musik. Dirigent Andreas Hanson, presentatör Mattias Nordkvist.



7 FEBRUARI
Solistpriset 2026

Upplev Sveriges främsta tävling för unga klassiska solister. Vi hör tre fullfjädrade musiker framträda med Göteborgs Symfoniker. Dirigent Anna-Maria Helsing.



22 FEBRUARI
**Orgelfavoriter med
Johannes Skoog**

Vi möter svenska hovorganisten Johannes Skoog i en solo-konsert. Här samlar han både virtuosa och stämningsfulla stycken av Ravel och Debussy och andra favoriter ur orgel-repertoaren.



11 MARS
**Mahler 4 med
Tabita Berglund**

Mahlers symfonier är inte för de veka. Vi vet att du vågar. Hör också sopranen Ida Falk Winland i sånger som sprider vårkänslor. Dirigent är hett efterfrågade Tabita Berglund.



Göteborgs Konserthus

Biljetter: 031-726 53 00 gso.se

En del av **VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN**

Huvudpartners Volvo, Göteborgs-Posten och Stenastiftelsen

LÄS OM
DETTA

faktum #281

FÖLJ OSS I SOCIALA MEDIER: [FACEBOOK](#) [INSTAGRAM](#) [LINKEDIN](#) @tidningenfaktum [KONTAKTA OSS](#) redaktion@faktum.se / 031 63 22 90

Intervjun

MELLAN TVÅ KONTINENTER

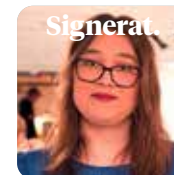
12 Som DN:s Latinamerikakorrespondent lever Henrik Brandão Jönsson nära både våldet och värmen i Rio de Janeiro. Samtidigt finns Sverige alltid kvar som motpol, trygghet och sista viloplats.



Reportage

SKOLAN SOM ANPASSAR SIG

26 Möt ett gäng studerande på Mimi folkhögskola, som finns till för dem med erfarenhet av psykisk ohälsa. Här finns förståelse och stöd för alla. Och mycket pepp.



”Jag har lärt mig att kamouflera paniken i hjärtat med ett leende. Elefanten i stilettklackar som stampar på bröstet, som om den utövade någon sorts omvänd hjärt- och lungräddning, där varje tryck tar luften ur mig.”

LÄS LOUISE IVARSSONS SIGNERAT PÅ SIDAN 35

Mitt liv.



**Gina,
Karlstad**

**”JAG HAR INGEN
UTBILDNING, GICK BARA
I SKOLAN I TVÅ ÅR,
SEDAN FICK JAG SLUTA
EFTERSOM JAG INTE
HADE NÅGRA KLÄDER
OCH SKOR ATT TA PÅ MIG
NÄR JAG GICK DIT.”**

LÄS GINAS BERÄTTELSE PÅ SIDAN 5

ALLTID I FAKTUM

ANSLAGSTAVLAN 6

Det händer i Faktums värld.

ÅTERBLICK 9

25-årig Faktum blickar tillbaka.

KULTUR 11

Faktums favoriter just nu.



MIN GREJ 24

Värmlänning till Startsladden.

FÖLJDFRÅGAN 34

Hur var din skolgång?

UTBLICK 36

Möt gatutidningssäljaren David i Australien.

KORSORDET 44

Vinn fina priser.

SÅ FUNKAR FAKTUM

Faktum är Sveriges största gatutidning och erbjuder personer i utanförskap möjligheten till inkomst, socialt sammanhang och rutiner i vardagen. Försäljaren köper tidningen för 50 kronor, säljer den för 100 och behåller mellanskillnaden.

Om du inte har möjlighet att köpa Faktum av en försäljare på gatan, kan du alltid beställa Faktum eller teckna en prenumeration på faktumbutiken.se



Betala gärna med Swish och handla bara tidningen av försäljare med Faktum-ID.

VARJE SÅLT NUMMER GÖR SKILLNAD

Sarah Britz

Sarah Britz
Chefredaktör och vd
sarah@faktum.se
0705 62 42 56



Floppydiskar och hungerstrejk för elefanter

FOTO: KATARINA DESPOTOVIC

IRONISKT NOG TAR jag sajten pensionärsliv.se till hjälp. Det handlar om den magiska siffran 25, eftersom Faktum fyller 25* år i år. Funderar. Hur såg världen ut, hur såg jag ut, hur såg mitt liv ut när jag var 25?

Jag drar mig till minnes en kort blonderad pottfrisyr med rak lugg och en upprorisk liten fläta i nacken. Att jag övade *Nothing Compares 2 U* på gitarr. Snickarbyxor, en (antagligen flera) floppydiskar (ungdomar: en floppydisk var det ledande lagringsmediet, en mjuk plastskiva) som innehöll hela min D-uppsats i sociologi och ständigt bröts sönder i ryggsäcken. Promenaderna hem till studentlägenheten efter långa nattliga timmar i datasalen då solen steg upp över ett öde och småkyligt Umeå. Jag hade precis blivit sambo och ägare till en bankomatblå Passat med rostfläckar som parkerades i nedförsbacke så att den gick att putta i gång. Under vårterminen kunde jag inte i min vildaste fantasi tro att året skulle avslutas med en graviditet i tjugonde veckan och att barnets första barnvagn, en liggvagn i blå manchester, skulle fiskas upp av mig ur en sopcontainer.

Det känns som, och var, en annan värld.

Sajten pensionärsliv.se berättar att år 1990, när jag fyller 25, tas homosexualiteten bort från listan över sjukdomar, Sveriges riksdag röstar för svenskt medlemskap i EG, ekoturism och faxeria etableras på nyordslistan (ungdomar: en faxeria är en butik där kunderna även kan sända och ta emot telefaxmeddelanden).

Telefaxmeddelanden? Ja, det är typ att man skickar meddelanden med hjälp av papper. Verbet "att faxa" var vanligt förekommande, från en modern faxmaskin till en annan faxmaskin där meddelandet skrevs ut på ett papper.

Det var även året som vi etablerar uttrycket "målar in oss i ett hörn", bildligt – inte bokstavligt. Vi slutade att vidga gränserna och istället "höjde vi ribban". Mammor och pappor självorganiserade sig i kollektiva föräldravandringar för att förhindra våldsytttringar bland ungdomar som är ute nattetid.

JAG FICK NYMODIGHETEN "WOK" i födelse-dagspresent och wokade asiatiska frusna grönsaker för glatta livet men någon yuppienalle hade jag inte råd med (ungdomar: det är föregångaren till smarta telefoner, en ficktelefon stor som en tegelsten som det bara gick att ringa med, alltså prata). Det pratades även mycket om elefanterna på Skansen som skulle flyttas från Sverige. Expressen förde kampanj i flera veckor, Ulf Adelsohn, François Bronett och Lili och Sussie protesterade vilt. En elefantskötare hungerstrejkade och hamnade i glykoscoma men repade sig, dock stod Skansen kvar vid sitt beslut – inga fler elefanter.

1900 pratade vi även om "nedsippringsteorin". Den grundar sig på antagandet att ett ökat välstånd bland de mer gynnade i samhället tenderar att "sippra ned" också till de sämst ställda.

2026 vill jag påstå att så är inte fallet. ●

* I kommande tolv nummer bjuder vi på återblickar från Faktum genom åren. Se sidan 9.

Vi på Faktum.

Du når oss på 031 63 22 90



Tf redaktör
Sandra Pandeovski
sandra@faktum.se



Art director
Pär Ljung
par@faktum.se



Reporter
Malin Clausson
malin@faktum.se



Reporter
Anna Wallenlind
Nuvunga
anna@faktum.se



Reporter
Johan Frisk
johan@faktum.se



Marknad och event
Louise Granlund
louise@faktum.se



Annons- och företagsansvarig
Jonas Kroksjö
jonas@faktum.se



Partneransvarig
Niclas Andersson
niclas@faktum.se



Matix-student
Eric Segerfeldt
eric@faktum.se

DISTRIBUTION & FÖRSÄLJARANSVARIGA



Göteborg
Christian Jansson
christian@faktum.se



Göteborg
Sophie Cronholm
sophie@faktum.se



Malmö
Dariola Pas
dariola@faktum.se



Malmö
Alina Oros
alina@faktum.se



Karlstad
Ie Wallén
ie@faktum.se

● **GÖTEBORG**
Chapmans Torg 1
414 55 Göteborg
031 63 22 90

● **MALMÖ**
Bredgatan 8
211 30 Malmö
040 617 14 70

● **KARLSTAD**
Jungmansgatan 6
652 28 Karlstad
070 215 80 88

Faktum är partipolitiskt och religiöst obunden.
Räckvidd 95 000 läsare (Orvesto konsument 2024 helår).
Faktum ansvarar ej för inskickat, ej beställt, material.
Tryck: Stibo

FAKTUM SVERIGE AB | Org nr: 556655-1718 | Bankgiro 5773-0517

International
Network of
Street Papers

SVERIGES
TIDSKRIFT



Faktum är medlem i INSP, International Network of Street Papers, insp.ngo

Mitt liv.



Gina

SÄLJER FAKTUM VID ICA SUPERMARKET SKÅRE I KARLSTAD

JAG HAR VARIT till och från i Sverige i tio, elva år nu tillsammans med min man. På sommaren har vi arbetat med att plocka jordgubbar, man tjänar ganska bra på det. På vintern har jag tiggat. Nu säljer vi båda Faktum i Karlstad sedan ett år tillbaka ungefär – och bor i tält. Det är kallt, men inte så illa som förra året. Vi har mycket kläder på oss och många

täcken. Jag försöker hitta ett annat arbete som jag kan gå till varje dag. Det kan vara vad som helst, jag vill och kan göra allt möjligt, men det verkar vara svårt att hitta en anställning i Sverige. I Rumänien arbetade jag också säsongvis som daglönare hos bönder när de till exempel behövde hjälp med att skörda olika grödor. Vi var en vecka hos en bonde, sedan fick vi jobb

” Mina egna barn har fått en utbildning tack vare att vi har tiggat, säsongsarbetat och det senaste året jobbat på Faktum. Det är jag glad över.

några dagar hos en annan, ytterligare någon dag hos en tredje, bara tillfälliga påhugg hela tiden.

Buzău heter den lilla byn jag växte upp i. Min barndom var jobbig, jag blir ledsen av att tänka på den och prata om det. Pappa dog i cancer när jag bara var ett år och sju månader, så jag växte upp utan honom. Vi hade ingen elektricitet hemma och mamma gjorde allt för att vi skulle få mat på bordet. Jag har ingen utbildning, gick bara i skolan i två år, sedan fick jag sluta eftersom jag inte hade några kläder och skor att ta på mig när jag gick dit. Vi hade inte heller råd att köpa anteckningsblock, pennor, skolböcker och annat som man behövde ha i skolan.

Mina egna barn har fått en utbildning tack vare att vi har tiggat, säsongsarbetat och det senaste året jobbat på Faktum. Det är jag glad över. Mina barn är 17 och 18 år gamla nu och går i gymnasiet. De klarar sig bra själva när vi är här i Sverige. Min son är vuxen, han tar hand om hemmet, lagar mat och tvättar kläder, samtidigt som han studerar till mekaniker. Min dotter har lite problem med hälsan, hon föddes en månad för tidigt. Men hon studerar precis som sin bror och lär sig att jobba med kosmetika. De bor tillsammans och min svärmor och svägerska finns till hands för att hjälpa till om det behövs, men inte min mamma längre. Även hon dog i cancer förra året.

Vi ville åka hem till Rumänien över jul, men flygbiljetterna var så dyra, så det blev en jul utan mina barn och min familj. Igen. Jag vet inte riktigt vad jag ska drömma om för min framtid, mer än ett riktigt jobb. Jag önskar av hela mitt hjärta att jag hittar det. ●

BERÄTTAT FÖR **ANNA WALLENLIND NUVUNGA**

Månadens köpare

Johan Lundin, köpte Faktum av Bernhard på Drottningtorget i Göteborg



Varför köper du Faktum?

– För att stötta modet hos en människa som står framför Clarion Post Hotel och kämpar. Jag har själv varit där. Jag var försäljningschef och bodde i sviten på detta hotell, men kokainen förstörde min karriär. Den tog mig från sviten till gatan och innan jag lyckades komma tillbaka satt jag här utsatt och hemlös. Hur har du lyckats bli av med ditt kokainmissbruk?

– Genom nedtrappning och uttrappning. Vad känner du inför beroendeproblematiken?

– Jag känner en stor ödmjukhet mot den här sortens problematik och vet att risken för den här beroendesykdomen finns hos alla.

Av Bernhard Perzanowski



Stötta din lokala snögubbe!

Missa oss inte på sociala medier!



Du missade väl inte Tomas Ohlssons berörande reportage från Gullbergs Kaj i förra numret? Läs det på Faktum.se annars!

TACK!

Det blev en härlig och fullsatt quiz-kväll på Majornas Bryggeri, som inbringade hela 7800 kr till vår försäljarfond.

Stort tack till er som deltog, ni företagare som skänkte till vår auktion och till quiz-master Kjell Wilhelmson. Vi ses igen till våren!



Många gillade när Sissela Kyle spelade Faktum Frågar. Se klippet här!



Många gillar att läsa och kommentera på försäljarnas livsberättelser, men så fort någon med utländskt påbrå berättar får de mycket negativa kommentarer. Alla personliga påhopp raderas, även hat, hot och kränkningar. Faktum finns till för alla som behöver oss



"Får jag inte swisha dricks längre?"

Svar: Det stämmer. Vi tillåter inte dricks via Faktums swish. Det beror på att vi måste ha tydliga betalningar. Dricks eller gåvor via swish gör oss till mellanhand för överföringar av pengar som inte grundar sig i en försäljning av Faktums produkter. Vill du dricksa? Ge kontanter. Eller skänk en slant till Faktums försäljarfond som kommer alla försäljare till del, Swish: 123 039 9717

FaktumNews

Pengar används som vapen i nära relationer

Blåmärken kan fotograferas. Men om någon tvingar dig att lämna ut koden till ditt bank-id och tömmer ditt konto, då är det svårare att bevisa att ett brott har skett.

Av Sarah Britz

Det kallas ekonomiskt våld och är inte sällan sammanvävt med andra former av våld i nära relationer. Det förekommer i alla samhällsklasser och en vetenskaplig studie visar att risken att utsättas fördubblas av att bli mamma.

Medvetenheten är bristfällig och ekonomiskt våld är inte i sig ett brott i svensk lagstiftning.

– Kunskapen är ojämn och problemet underbelyst även hos människor som jobbar med personer som utsatts, säger Maria Wemrell, docent i folkhälsovetenskap vid Linnéuniversitetet som forskar i ämnet.

Ekonomiskt våld

Forskningsstudien "Mens Economic Abuse Toward Women in Sweden: Findings from a National Survey" (2025, Stockholm och Göteborgs universitet) visar att åtta procent av kvinnor i nuvarande relation utsatts för ekonomiskt våld. 25 procent har utsatts i tidigare relation.

Men en förändring är på gång.

– Vissa handlingar går att lagföra, det kan vara bedrägeri, olaga tvång, kvinnofridskränkning. Men bevisbördan är svår, ord kan stå mot ord och det behövs mer kunskap om den här typen av brott, säger Maria Wemrell.

Ekonomiskt våld mot kvinnor kan göra det svårare att lämna ett våldsamt förhållande. Generellt har kvinnor sämre ekonomi än män och som utsatt för ekonomiskt våld kan man ha blivit skuldsatt, tvingats ta lån, förlorat jobbet och fått merkostnader som är svåra att klara. Att hitta en bostad som man har råd med, eller bli godkänd som hyresgäst är i så fall nära omöjligt.

Vid en bodelning kan processen förhållas och den ekonomiskt svagare partnern kan tvingas betala löpande kostnader för en bostad man inte kan vara kvar i.

2024 tillsatte regeringen en utredning just med uppdraget att se över reglerna vid bodelning för att motverka ekonomiskt våld i samband med separation.

– En kvinna som deltog i en forskningsstudie berättade att hon plötsligt såg sina tillhörigheter säljas på Blocket. En annan blev hindrad att hämta sina tillhörigheter från den gemensamma bostaden, säger Maria Wemrell.

Ekonomiskt våld kan ta sig flera uttryck, exempelvis ekonomisk kontroll, ekonomiskt utnyttjande, materiellt våld och försörjningssabotage.

Materiellt våld är exempelvis när ägodelar förstörs och husdjur skadas. Försörjningssabotage kan bestå av att en våldsam och kontrollerande partner till exempel slår söder ens dator, kassar kurslitteratur eller stoppar kvinnan att delta i undervisning. Inom arbetslivet förekommer att man hindras att gå till jobbet, eller att mannen söker upp kvinnan på jobbet vilket gör arbetsplatsen otrygg och kan leda till att arbetsgivaren inte kan garantera säkerheten för arbetsgruppen.

– Den som utsätts har rätt till stöd via socialtjänst, kvinno- och mansjourer eller studenthälsan, men det behövs mer kunskap hur vi ska känna igen ekonomiskt våld, säger Maria Wemrell. ●

Noterat

Gatutidningsförsäljning hotas

Regeringens nya bidragsreform föreslår att försörjningsstödet i kommunerna inte får överstiga riks-normen, vilket skulle göra den kompensation för högre levnadskostnader som i dag görs i Stockholm olaglig. Det innebär att inkomster från försäljning av Situation Sthlm kan behöva räknas av från försörjningsstödet. En av försäljarna, Christina Hammarbäck, säger att hon troligen inte kommer fortsätta sälja om det inte lönar sig ekonomiskt. Kritiker menar att förändringen bidrar till ett kallare socialt system där de mest utsatta får det ännu svårare. KÄLLA:ETC

Vräkt på grund av Airbnb-uthyrning

En hyresgäst på Södermalm i Stockholm har förlorat sitt hyreskontrakt efter att olovligen ha hyrt ut hela sin lägenhet via Airbnb för omkring 4 000 kronor per natt. Enligt hyresvärden låg hans ordinarie hyra på strax under 14 000 kronor per månad, och uthyrningen skedde systematiskt under flera år. Hyresnämnden bedömde att uthyrningen utgjorde otillåten andrahandsuthyrning med oskälig hyra, motsvarande hotellverksamhet. Mannen kan ha tjänat minst 260 000 kronor på uthyrningen, enligt nämndens beräkningar. Han måste lämna lägenheten senast den 31 januari 2026, eller ha överklagat beslutet till Svea hovrätt. KÄLLA:HEM&HYRA

Sänkta trösklar på bostadsmarknaden

Från 1 april 2026 införs nya bolåne- och amorteringsregler i Sverige. Förändringarna väntas påverka många hushåll på bostadsmarknaden. Regeringens förslag innebär bland annat att det skärpta amorteringskravet tas bort och att bolånetaket höjs från 85 procent till 90 procent, vilket kan göra det enklare för blivande förstagångsköpare att komma in på marknaden, och syftar till att sänka trösklarna för bostadsköp. Ekonomer och branschaktörer pekar ut unga köpare och barnfamiljer som några av de största vinnarna på de nya reglerna. KÄLLA:TT

Väktare kan bryta mot LSS-lag

När personal hotas på LSS-boenden anlitar kommuner väktare för att skydda personalen. Men det är en lösning som kan vara ett brott mot LSS-lagen, det visar en granskning som tidningen Kommunalarbetaren gjort. Minst elva kommuner i Sverige har anlitat väktare under åren 2024 och 2025. Väktarna är på plats dygnet runt. Göteborgs kommun fick för fem år sedan kritik från Ivo (Inspektionen för vård och omsorg) då väktare duschade och borstade tändarna på de boende. Det är intim vård som ska skötas av utbildad personal. KÄLLA:KOMMUNALARBEETAREN

SIFFRAN

437 000

personer hade skulder hos Kronofogden (2025).

Ingenting är omöjligt om viljan finns

VAD BETYDER FAKTUM för dig? Den frågan har jag fått rätt många gånger och tidigare svarade jag alltid att Faktum betyder överlevnad. Idag skulle jag svara: Att jag har fått möta utmaningar jag aldrig hade kunnat drömma om.

Som när jag fick frågan om jag ville guida turister i Majorna. ”Javisst, sa jag, vart ska jag gå och vad tänkte ni jag ska prata om?” Jag som aldrig varit intresserad av historia stod plötsligt framför 22 personer och berättade om Majornas historia. Jag får erkänna att det var riktigt intressant.

Eller som när jag blev uppringd av Jonas på Faktum som undrade om jag ville vara med på något kul.

”Janne Josefsson är skyldig mig en lunch så jag tänkte vi kunde luncha med honom”, sa han.

På SVT tog Janne Josefsson emot med öppna armar. Han guidade oss runt i tv-huset, jag fastnade i ett rum där det var fullt med kameror i taket och mängder med andra saker som fängade mitt intresse. Vi gick upp en våning och där satt tv-folket och jobbade vid sina datorer. Plötsligt dök programledaren Lennart Persson upp, vi tog några bilder och fortsatte sen till personalens matsal, där Ingela Agardh satt och åt.

Eller som när Faktum ville göra ett filmklipp med mig inför en Faktumgala. Jag och min underbara hund Texas satt i en soffa, jag svarade på frågor och undrade när de skulle börja spela in. Då var de redan färdiga. Så det blev en naturlig inspelning. Därefter blev det ett besök på Göteborgsoperan där vi skulle prova ut kläder till galan. Att prova kläder under stress var absolut ingen bra idé, bröstet såg ut som största fotbollarna och magen såg ut som om jag skulle föda när som helst. Under galan fick jag låna ett par skor som var alldeles för stora. En rem lossade och lagades tillfälligt med en ståltråd. Nåväl, det fick bli som det blev. Jag fick bra kontakt med Lisa Miskovsky, men Rickard Söderberg satt mest i sminkrummet och sjöng framför spegeln. På galan visades filmklippet med mig och Texas innan Lisa skulle uppträda. Efteråt tackade hon mig och sa att filmen gav henne styrka, hon var så nervös innan hon skulle ut på scenen. Helt otroligt att hon som är en så grymt duktig artist fick styrka av mig!

Någon som sett filmklippet gillade min röst och så fick jag ett nytt uppdrag. Nu skulle jag prata in bakgrundsrosten till en film för nästkommande



FOTO: KIM SJÖENSSON

Rubriken på omslaget var ”Jag säger aldrig nej” vilket lätt kunde misstolkas.

Faktumgala. Jag åkte till en ljudbyrå där jag fick läsa in en text som jag ändrade lite på för att den skulle kännas mer rätt. Något år senare var jag med i en reklamkampanj som visades på 120 platser samtligt runt om i Göteborg. Jag har även pratat om hemlöshet i radion med komikern Peter Apelgren, och inför våra kommunpolitiker i Göteborgs konserthus. Med en annan komiker, Markus Berggren, har jag invigt spelet ”Faktum frågar”. Jag hade ingen aning om vem han var förrän jag mötte honom.

Jag har också varit med i Faktumkalendern och i ett stort reportage om mig i tidningen, trots jag ogillar vara med på bild. Rubriken på omslaget var ”Jag säger aldrig nej” vilket lätt kunde misstolkas. Vad som menades är att när Faktum frågar om jag kan ställa upp då brukar jag alltid svara ja, fast jag inte har en aning om vad jag ska göra.

2024 skrev jag en novell i Faktum Novell. Det var något jag från början inte trodde att jag skulle klara av, men med facit i hand känns det bra och det ledde till uppdraget som skrönikör. Jag har mycket kvar att lära mig angående skrivandet, men Faktum har fått mig och många fler att känna oss viktiga.

I år fyller Faktum 25. Dessutom är det valår. Inför ett annat valår fick jag intervjua Gustav Fridolin och Jan Björklund, före detta partiledare för MP och L. Jag hoppas få intervjua någon partiledare igen inför höstens val, jag har så många obesvarade frågor. Den största och viktigaste är varför de aldrig gör något för att utrota hemlöshet. Om viljan fanns vore det inte omöjligt. ●

Eija har sålt Faktum sedan 2011, kan allt om bilar och är en åsiktsmaskin som gärna ifrågasätter.

Detta är en personlig text. Åsikter i artikeln är skribentens.

ÅTERBLICK.

2001 kom den första Faktum, det är 25 år sedan. I varje nummer hela året plockar vi ut lite godbitar ur gamla tidningar, högt och lågt. Vad minns du?

Det finns en massa människor i den här stan som inte har någonstans att bo. Istället lever de på olika boenden som kommunen har. Eller så sover de i trappuppgångar, cykelkällare, soprum och parker. Runt tusen personer har det så.

Vi vill göra något åt det.

Vi vill göra något för att göra det lättare att få tillbaka förlorad självkänsla och värdighet. För att hjälpa människor att hjälpa sig själva. Därför finns faktum.

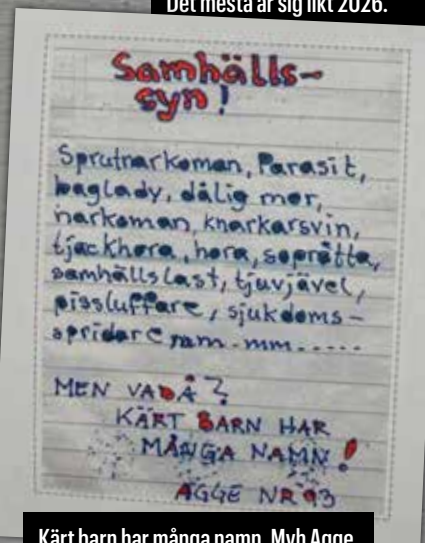
Faktum säljs av människor. Det är deras jobb. Ett jobb som förtjänar respekt. Försäljarna på Faktum köper tidningen för femton kronor och säljer den för trettio. Mellanskillnaden är deras förtjänst. Alla som jobbar med att sälja Faktum har en personlig ID-bricka med foto och ett eget försäljningsställe.

Faktum är inte bara en tidning. Det är en scen för konst, musik och andra bra kulturgrejer som inte slagit igenom än. Faktum är ett torg där alla människors röster hörs, inte bara de som har makt, pengar eller inflytande.

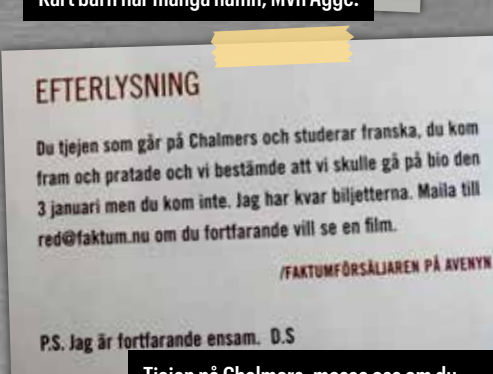
Men Faktum går ännu längre.

Inom vår verksamhet finns något vi kallar hjälp till självhjälp. Det innebär att alla som jobbar med att sälja Faktum kan prata med vår socionom och få hjälp med myndighetskontakter, rådgivning och samtal.

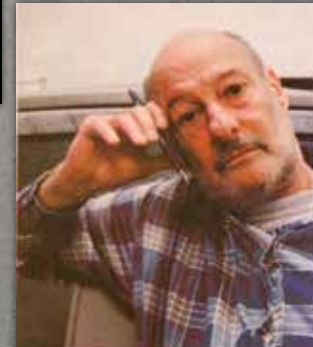
Första ledaren i första Faktum. Det mesta är sig likt 2026.



Kärt barn har många namn, Mvh Agge.



Tjejen på Chalmers, messa oss om du fortfarande vill gå på bio! Försäljaren står eventuellt fortfarande och väntar.



KENNETHS SEXSPALT

Från och med nästa nummer av Faktum kommer Kenneth, till vardags -försäljare nummer 6-, att ha en egen sex- och samlevnadsspal. Kenneth har enligt egen utsaga liten praktisk erfarenhet av sex, däremot omfattande teoretiska kunskaper. Han ställer nu dessa till förfogande. Skicka dina frågor till red@faktum.nu eller Faktum, Stampgatan 50, 411 01 Göteborg. Märk brevet -Farbror Kenneth-.

Fråga farbror Kenneth om sex. Nått ni vill se att vi återinför i tidningen?



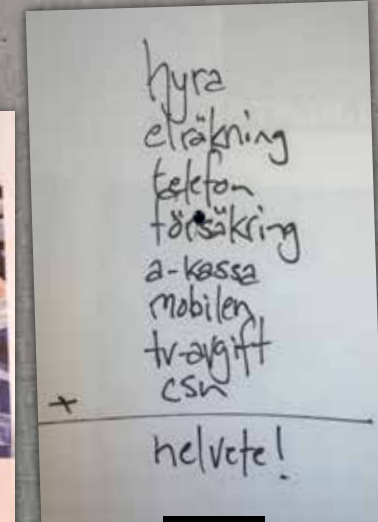
LYSSNA PÅ KUBB!
Kolla in www.faktum.nu. Där finns tre och en halv mp3 a med Gubb.
Spelat: Illuzit Muzik, 2002 (halva länen)
Respekt, Respekt, Illuzit Muzik 2000
Verballt rån, Respekt, Illuzit Muzik 2000
Draia steroider, Respekt, Illuzit Muzik 2000

Kids, det fanns en tid innan Spotify, när man laddade hem MP3:or och lyssnade på halva låtar med Gubb.

Faktum stank tydligen så pass mycket att damen fick lufta den i svalen.

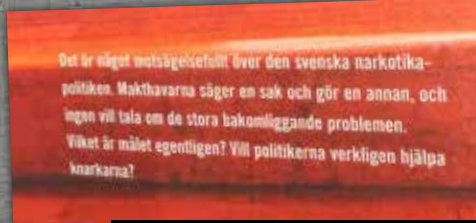


Viktig granskning av staden på G.



Helvete!

Det räcker inte med ord



Alltid brännande aktuell fråga. Nästan ingenting har blivit bättre sedan 2001.



Berättarröst: ... och åtta år senare var Meros nedlagt.



Klassiskt klickbete anno 2002.

Det här kallar vi värdepapper*

*Ditt köp av Faktum är otroligt värdefullt. Det bidrar till en förbättrad ekonomi för några av de 27.000 människor som idag lever i hemlöshet i Sverige. Dessutom får du en tidning fylld av fantastisk läsning på köpet!

Lyssna. Titta. Läsa.

KULTUR

FAKTUMS FAVORITER JUST NU

Chuck Berry, aboriginer och aliens i djupaste kosmos

Ett kosmiskt rop om fred

Av Sandra Pandevski, tf redaktör

LYSSNA. Jag är helt klart lite sen på bollen. Men jag var inte född 1977 så det kanske inte är så konstigt att jag missat denna platta. För er som inte heller minns/känner till **Nasa Golden Record** ska jag berätta om något som betyder extra mycket i dessa tider. När gränser stängs, folkmord sker och städer jämnas med marken finner jag hopp i att komma över något som ger en bild av att världen står enad, att vi kommunicerar som en röst.

År 1977 skickade NASA ut de obemannade farkosterna Voyager 1 och 2 i rymden, främst för att undersöka planeterna Saturnus och Jupiter, Uranus och Neptunus. Farkosterna var utrustade med varsin guldpläterad vinylskiva. Ena sidan ristades med bilder och andra sidan innehöll spår med ljud och bild. Skivan togs fram av en NASA-kommitté med målet att

skildra livet på jorden i form av bilder och ljud. Och just ljuden lyssnade jag på häromdagen. Inledningsvis talar en röst om att vi söker fred och vänskap och därefter följer hälsningsfraser från 55 länder, Sverige är ett. Även medlemmarna i FN:s rymdkommitté fick skicka ut hälsningar. Den dåvarande svenske FN-ambassadören Anders Thunborg läser upp Harry Martinsons dikt *Besök på observatorium* från 1945. Musiken på spåren är slagverk från Senegal, sånger av aboriginer i Australien, panflöjter från Peru och, inte oväntat, en hel del klassisk musik, främst från Tyskland. Både Bach och Beethoven hörs på mer än ett spår, vilket gör att Chuck Berrys *Johnny B. Goode* från USA sticker ut. Även naturljud som regn och vind hörs, och människoljud som skratt och fotsteg. Visst låter det vackert? Det är ljud som påminner om att vi är alla av samma skrot och korn, människor.

Målgruppen för de guldpläterade plattorna är eventuella utomjordingar som kommer i kontakt med satelliterna. Idag är de fortfarande kvar i rymden, dock har vi inte haft kontakt med

dem på några år... kanske sitter något/ någon x antal miljarder kilometer bort, djupt in i kosmos, och njuter av Mozart, *The Magic Flute, Queen of the Night aria*, no. 14. ●



Två snabba



TITTA. Jag vill tipsa om **Trinityfilmerna** med Terence Hill och Bud Spencer som spelar två bröder som aldrig drar jämt. Det är western, fast med mycket humor och mindre skjutvåld. Spencer använder sin råstycka när det blir bråk i salongerna där de sitter och pimplar öl. Jag gillar filmer från 1970-talet mycket mer än de som görs med dagens teknik. Andra favoriter är **Blåsningen**, **Supernolla** och **Jagad**. De flesta går att hitta på Pluto TV som är gratis! **Uffe, Faktumförsäljare**

LÄSA. Hanna "Ronja Rövardotter" Zetterberg är författare till denna kluriga idéhistoria om den luriga lusens symbios med människan sedan stenåldern och vad vi kan lära av den. Nämligen att ensam inte är stark. Ska lus bekämpas måste ALLA gå och kamma sig SAMTIDIGT. Med den fina titeln **Löss och människor** drar hon en välformulerad lans för det kollektiva samhället i den mest egoistiska av tidevarv. Gött. Tack. **Malin Clausson, reporter**

Min lista | Matilda Sjöström



Matilda är musiker och sångare i bland annat Steget. Här är fem album som gått svinvarma under 2025 på hennes stereo.

Turbopunk, Tove Lo och masshysteri

Daniela Rathana – Where Strippers Go To Die



Jag har lyssnat massor på Daniela sen första albumet och älskar henne. Texterna, melodierna och hennes RÖST. Är såklart avundsjuk på de unga tjejer som får ha henne som förebild i livet just nu MEN också så glad att hon får ta den platsen hon förtjänar, så hårt.

Spøgelse – Spøgelse II



Otroligt snabbt underbar punkrock när det är som bäst. Låten "To fat for Satan" är min favorit. Älskar den. Skivan har 15 låtar som alla är underbara – men lyssna ordentligt för skivan är endast 20 minuter lång. Ja du läste rätt, 15 låtar på 20 minuter. Hej – hejdå liksom.

Zacke – Noir



Det är så himla fint att ta del av musik – där människorna i ett samhälle som oftast inte får någon talan – hörs. Sällan har de i skuggan/skarven hörts så tydligt som på detta album. Komplex och svårt men fint. Jag ser också landskap och stjärnor i sinnet, framför allt när Alma Augusta får sjunga med honom. Då ser jag fan norrskenet under ögonlocket.

Tove Lo – Sunshine Kitty



Älskar den här skivan otroligt mycket. Finns ingen som skriver text och melodi som hon. Älskar även låtar från senaste skivan såklart. Låten "True Romance". Bästa jag hört.

Masshysteri – Vår del av stan



När skivan kom lyssnade jag dygnet runt i ett år. Hade typ glömt bort den men så tog en vän fram skivan på en efterfest för några månader sedan och jag kunde alla låtar utantill fortfarande. Älskar det så mycket att jag vill tatuera in varenda ord i låtarna på kroppen och lyssnar hela tiden igen nu, haha.

I Brasilien vaknar han lycklig med insikten om att varje dag kan vara den sista. I Sverige vaknar han trygg och rastlös efter några veckor. För att journalisten **Henrik Brandão Jönsson** ska känna sig levande krävs två världsdelar, något att skriva hem om – och så få regler som möjligt.

”JAG SKA DÖ I RIO, BEGRAVAS I SVERIGE”

TEXT MALIN CLAUSSEN FOTO IAN CHEIBUB

DON'T THINK HE IS HOME", säger portvakten till lägenhetskomplexet i den lite finare stadsdelen Flamengo, i Rio de Janeiro. Han har naturligtvis rätt, för nyckeln lämnas in när Henrik Brandão Jönsson går ut. Henrik är inte hemma, men bara några minuter senare släntrar den gänglige gringon in genom den dygnet-runt-bevakade grinden. Efter två kindpussar konstaterar vi båda det uppenbara: att vi är svenskar, som anländer på utsatt tid.

– Kommer du på angivet klockslag i Rio är värden kanske inte ens klädd, och du riskerar att genera den som bjudit in dig. Att vara punktlig kan uppfattas som oartigt, säger Henrik med skånskt tryck på de sista stavelserna.

Det är söndag eftermiddag, han går i shorts, skjorta och flipflop, och har just ätit lunch med sin 21-åriga dotter Clara, som snart ska få erfara hur det är att bo en längre tid i Sverige där hon ska läsa svenska.

– Det kommer att bli tufft för henne att vara i Malmö när det är som roligast här på södra halvklotet, med karneval och sommar, säger Henrik som grugar sig för egen del också eftersom han ska följa med över Atlanten för att installera henne i lägenheten i Sorgenfri. Tanken på svensk sydkust i januari-februari får honom att grimasera, för det är också den period "när svenskarna är som tråkigast". Augusti är "lite sexigare", när alla kommer tillbaka från sina semestrar och är sugna på att umgås. Att Clara ska ut på eget äventyr glädjer honom dock.

– Jag är inte ett dugg orolig. Har man vuxit upp i Rio och överlevt det så finns inget att vara rädd för. Clara var elva när hon lärde sig att ducka i bussen när skottlossning hördes från gatan.

Den egna inlärningen har gått långsammare. Hittills har han blivit rånad sju gånger. "Med pistol mot huvudet blir det jättejobbigt om man inte kommer ihåg koden till mobilen." Jobbigast var ändå den gången han hotades av en transvestit, "hög som ett hus", svingande en machete. Det slutade med gatlopp, ett halsbrytande hopp över staketet till en inhägnad refug, blåmärken, skrapsår och en bruten tå. Allt enligt den sydamerikanska logiken, ju finare kvarter desto mer utsatt. En bra adress lockar också den som vill råna dig.

– Du måste alltid vara på din vakt här, säger Henrik, och medger att det är en spänning som också attraherar honom.



99 Har man vuxit upp i Rio och överlevt det så finns inget att vara rädd för. Clara var elva när hon lärde sig att ducka i bussen när skottlossning hördes från gatan.

Livet blir mer intensivt om du inte vet helt säkert ifall du kommer hem till kvällen. I Rio accepterar därför Henrik Brandão Jönsson att bli hotad då och då. Men inte i Malmö. Där blev han så arg att han en gång ringde polisen när ett gäng försökte slå honom för att han hälsat lite för brasilianskt en sommarkväll, upprymd över att trampa uppväxtens gator.

– Jag blev så förbannad! Vad fan, det där var ju MITT område, säger han med den ironiska humor som är kännetecknande för oss sextiotialister.

LÄGENHETEN I RIO, med väggfärger i varmt solgult och milt regnskogsgrönt, känns vintern i Sydsverige ännu avlägsen. En klassisk världskarta på väggen i sovrummet, med stift som markerar alla platser han rest till, berättar om vagabonden Henrik. Trägolven och de egendesignade bokhyllorna vittnar om hans nordiska börd och till det kylda brasilianska vita

vinet bjuder han på de bästa chips han har hittat i landet där dill- och gräslökschips inte går att köpa.

– De här har ändå... mmm... lite halvsvenska kryddor, säger han mellan tuggorna.

Jag är ingen chipskonnässör men förstår, vet precis vilket smågodis jag skulle längta efter om jag emigrerade.

Det är saknad och förlust, liksom livets höjdare och fallgropar vi ska prata om. Och ett samtal med Henrik Brandão Jönsson rinner som ni säkert redan förstått som en ofiltrerad flod. Hans namn väcker inte bara positiva känslor i Sverige och att han skulle ställa upp på en längre intervju var absolut ingen självklarhet efter hösten 2024. Men Henrik Brandão Jönsson är inte en förutsägbar person, så nu är vi här. Och börjar med att skrota en idé. Jag har laddat för att följa med till stugan uppe i bergen där han har skrivit sina böcker. Henrik gillar tanken, men har surnat till på ägarinnan han hyr av. Plötsligt medveten om att Henrik Brandão Jönsson är ett känt namn i Sverige vill hon ta betalt bara för att vi ska komma dit, insupa miljön och ta lite bilder.

– Hon vill ha 500 real, nästan tusen kronor. För vaddå?

Ägarinnan som vill rida på hans kändis-skap "istället för att jobba" står inte högt i kurs nu.

– Fuck you, liksom, jag har ju hyrt huset i 14 år.

Vi släpper henne och pratar istället om det han nyss bevakat för Dagens Nyheter. En fasansfull massaker i en av Rios favelor varvat med klimatkonferensen i Belém. ►



Lars Henrik Brandão Jönsson

FÖDD: 6 juli 1969 i Malmö
ÄR: Journalist och författare, DN:s korrespondent i Latinamerika
BOR: Sedan 2002 i Rio de Janeiro

BIBLIOGRAFI: Fantasiön – ett reportage från Brasiliens hjärta (2010), Gräset är alltid grönare i Brasilien (2014), Best of Brandão – Tolv reportage som berör (2016), Där solen aldrig går ned – Hur världens mest sorgsna land gjorde världen syndigare (2020), Saudade – Att längta bort och hem på samma gång (2024).

Mycket inläsning, hög produktionsstakt i kombination med risktagande och anspänning. Avrättningarna i favelan Complexo da Penha är något av det värsta han sett under sina snart 25 år i Brasilien.

– Jag var och gymmade när det hände, såg det i mobilen och sa till min tränare: ”Fan, det är 64 dödal!” Och han, en stor, svart tatuerad kille, konstaterade: ”Ja. Och sen har vi de andra.”

PT:n hade koll. Siffran var dubbel. De orapporterade hade polisen skjutit med nackskott och dumpat i en dunge. Två dagar senare var Röda kommandot tillbaka i favelan, så massakern förändrade inte någonting. Henrik Brandão Jönsson berättar engagerat, inte bara i sina texter och rapporteringar i DN, han går igång där han sitter, på sin lummiga lilla balkong.

– Tyvärr är det så att det är val här 2026 och han som styr i den här delstaten nu, han tjänar på detta. 59 procent av befolkningen i Rio tycker att polisen gjorde rätt.

Brandão beskriver högervindarna som blåser genom Brasilien och oviljan att ta i itu med grundproblemet: fattigdomens mönster.

– De som avrättats är kriminella killar, visst, de är för jävliga på många sätt. Men ingen pratar om VARFÖR de har blivit som de är. Och många av dem som dömer dem sniffar själva det kokain som göder hela den här kriminaliteten.

Brasilien är ett rikt land och skulle kunna fixa sina problem om politikerna ville, det är Henrik Brandão Jönsson övertygad om, liksom att makthavarna väljer att inte utjämna skillnaderna för att de rika vill ha det som det är. Just detta skiljer väl inte Brasilien från resten av världen, men kulturella skillnader gör ändå att Henrik fortfarande känner sig som svensk i Brasilien och som brasse i Sverige. Bäst trivs han mittemellan, i luften över Atlanten, det har han själv satt på pränt. Kanske är det där han bearbetar sin ”saudade”, den sköna plågan att längta bort och hem på samma gång, som han beskriver i sin senaste bok. Lösningen han har hittat innebär Brasilien nio månader om året, Sverige en månad i taget ett par gånger om året och resten på resande fot. Han vet att han framstår som rastlös, får ofta frågan om han har adhd. Svaret är nej, det är utrett.

– Men kanske någon sorts medfödd hyperaktivism.

Reslust och nyfikenhet förstärks och stimuleras också av yrket. Journalistidentiteten är en murbräcka för att ta sig in i rum och situationer och nära människor.



– Jag har tur som valt Latinamerika, för här gillar ju folk att snacka. De har inte heller några problem med att vara med på bild, även om de väger 120 kilo. De känner sig vackra ändå och visar stolt upp sig.

EN UNG HENRIK JÖNSSON, som var ”sjuuukt osäker”, blev förälskad i både kvinna och land när han kom hit runt millenieskiftet och bekräftades på ett annat sätt än i Sverige. Han blev kvar i landet han både älskar och blir tokig av. Med jobbet som korrespondent och författare har

erkännande på svensk planhalva kommit med tiden, men med stigande berömmelse har också hybris och käftsmällor följt. Det senaste året har Henrik Brandão Jönsson därför inte bara jobbat för DN utan också med sig själv. Legat lågt med offentliga framträdanden. Att han ångrar det han sa i Sveriges Radio hösten 2024 då han blev utslängd i direktsändning är väl känt, han pudlade direkt. Sedan dess har han varit återhållsam. Väntat ut stormen på andra sidan Atlanten.

– Jag har fokuserat på mitt jobb, rannsakat mig själv och kan i dag se att det var

bra med en knäpp på näsan. Uppburen av min framgång trodde jag nog att jag kunde säga lite vad jag ville. Det kunde jag inte.

Han har lagt det bakom sig nu, säger han. När jag ger min reflektion på den där famösa sändningen i P4, där jag saknade några motfrågor jag tycker att Henrik borde fått, innan han eventuellt skulle slängts ut, märks ändå lite glöd.

– Jag blev ju provocerad när de två kvinnorna som satt i studion med mig bemötte mitt råd att mannen borde gå till en sexolog med kommentaren ”Det skulle en man aaaldrig göra”. Vad fan vet de om det?

”Morsan var här tio år i rad, någon månad i taget, när Clara var liten. Hon fick egna vänner, sjöng i kör och var självgående. Farsan har varit över också. Vi har en bra relation i dag. Men jag tror att det nästan krävdes att jag flyttade hit för att vi skulle närma oss varandra.”

”**De bjuder in mig till programmet för att de vet att jag inte har så mycket filter. De vill ha en färgstark person, men blir det för mycket krydda – då blir det utvisning.**

Jag känner flera män som sökt hjälp hos sexolog. Tänk om det hade varit tvärtom, att två män satt och sa till en kvinna i studion vad en kvinna aldrig skulle kunna göra. Hur hade det uppfattats?

Det den provocerade Henrik Brandão Jönsson slängde ur sig, att mannen som alternativ kunde åka till Köpenhamn och köpa sex för att lära sig, landade milt sagt inte bra. Men programledaren Farah Abadis reaktion vittnar samtidigt om en svensk ängslighet, tycker han, och delar också en eftertanke om publicistiskt ansvar.

– De bjuder in mig till programmet för att de vet att jag inte har så mycket filter. De vill ha en färgstark person, men blir det för mycket krydda – då blir det utvisning.

Med facit i hand tycker han ändå att debaclet fört med sig något gott. 2025 har varit ett bra år, han har landat med fötterna på jorden igen. Henrik Brandão Jönsson vore väl inte sig själv om han inte också hade valt att lägga händelsen till sitt cv, som ”nog den ende som blivit utvisad ur en svensk direktsändning i radio”. Att han tackade nej till Skavlan känner han sig också nöjd med.

VILÄMNAR LÄGENHETEN och promenerar till närmast belägna torg. Enligt Henrik det trevligaste torget i Rio. På brandåoskt vis förklarar han varför:

– På nästan alla andra torg är det fullt av uteliggare och skit.

Jag får en förklaring till ”skit” innan jag hinner fråga vad han menar. Torget, som heter Praça São Salvador, har tagits över av de boende runtomkring, som planterat och gjort det trivsamt. Här har också brandkåren en lokal station ”och dem bråkar ingen med” för de är med i milisen, det vill säga den illegala maffialeda organisationen som består av poliser och brandmän. Det innebär, förklarar Henrik vidare, att droghandeln här sköts av proffs, inte av ”frilanskriminella” som skjuter vilt och riskerar att döda oskyldiga som råkar vara på fel plats. Skjuts det här så är det med ett välriktat skott mot en utvald måltavla.

– Det är förstås otäckt det också, men inte farligt för folk i allmänhet.

På detta förhållandevis välordnade torg har nu helgens firande inlets som om där inte fanns någon måndag morgon. Henrik hälsar runt vid de olika borden på uteserveringen, träffar vänner och bekanta, beställer in öl till dem. Bland andra den amerikanske frilansfotografen Douglas Engle och det svensk-brasilianska ►



Mer eller mindre av Henrik

Vi frågade Henrik Brandão Jönsson hur han transformerats under sina 25 år i Brasilien. Vad har han blivit mer eller mindre, sedan han lämnade Sverige?

Religiös

– Mer! Det är svårt att bo i Brasilien utan att vara religiös. Jag konverterade till katolicismen när vi döpte Clara, halvsov mig igenom den lektionen, och går inte i kyrkan men besöker ett andligt centrum, Centro espirita, regelbundet. Där förespråkas en blandning mellan katolicism och kardecism. Det är en andevärld som tilltalar mig. Överlag är det väldigt mycket andlighet här, inte så mycket religion, egentligen.

Krass

– Mer! Särskilt efter den här Amandagrejen. Är kärlek pengar? Fy fan, en sån insikt. Men då sa min terapeut: "Nej för helvete Henrik – inte in på det spåret, då kan du bli bitter!" Så det har jag i alla fall inte blivit.

Fördomsfull

– Mindre. Men jag har fortfarande förutfattade meningar.

Rishtagande

– Lite mindre med åren, faktiskt. För här är det på allvar. Men jag är inte rädd.

Arg

– Mindre. I Brasilien funkar ju ingenting, så det är ingen idé att bli arg. Det är bara att koppla av när internet går ner. Gå och lägga sig. Läs en bok.

Hoppfull

– Tyvärr lite mindre. När jag kom hit såg jag ju vilken potential det här landet har och kunde tänka, "om ett par år kan det här vara ett i-land". Brasilien är så fruktansvärt rikt, de skulle kunna förändra landet på en timma, men de vill inte. För det är så bra för dem som är rika. De fattiga har fått det något lite bättre, men maktstrukturererna har inte förändrats.

Obrydd

– Nej, jag har inte blivit cynisk. Du kan fråga mig om tjugo år igen. Har jag blivit en riktig brasse då så säger jag kanske att de kriminella i favelan förtjänade sina skott i nacken. Men där är jag inte. Det finns grova orättvisor här som fortfarande gör mig arg.

paret Daniel Ribeiro Gonçalves och Celeste Costa. Det är livlig stämning innan klockan slagit 18 och festen ska pågå många timmar till. Söndagar är grejen här.

– När jag först kom hit fattade jag inte alls den här rutinen. Det är väl lördagar eller fredagar man festar på? E ni dumma i huvet eller?

Henrik driver med sina tidiga försök att tala brasilianare till rätta i detta avseende, och förklarar sedan det han då fick lära sig: Brasilien har sex dagars arbetsvecka. För många är söndagen den enda lediga dagen och den firas. Ofta börjar festen redan vid tolv och fyra på eftermiddagen står glädjen högt i tak. Många börjar arbetsveckan med baksmålla.

– Vilket i praktiken betyder att den börjar först på tisdagen.

Henrik har lärt sig älska söndagar, även om han fortfarande måste upp tidigt på måndag morgon. Det fina med den här typen av helgfirande, är att alla åldrar möts och har något att prata om. Någon har varit i kyrkan, någon på stranden, och någon på fotboll. Söndagen är rolig här, en aktiv dag. Kontrasten till Sverige lyfter han utan att jag säger något.

– I Sverige är ju söndagen den värsta dagen i veckan. Fy fan alltså, vilka rundor jag har gått i Malmö, till Kirseberg och tillbaka.

Söndagsångesten är borta sedan snart 25 år. Det har Brasilien gett Henrik Brandão Jönsson, liksom familj och ett eftertraktat jobb på Nordens största dagstidning.

STÄLLET FÖR STUGAN i skogen väljer vi en tisdagspromenad i den anlagda parken Aterro do Flamengo som Henrik kallar "Rios Central Park". Den cirka fem kilometer långa rundan hör till arbetsprocessen. Här tänker, joggar och promenerar han. Henrik berättar om parkens tillblivelse, guidar spontant och sticker in kuriosa och info om Rio under vårt samtal. Det är som en återkommande kärleksförklaring till staden och landet, vad han än beskriver. Även det som skaver, är byråkratiskt eller bara idiotiskt. Som att han till exempel ibland måste uppge sina föräldrars namn och adress när han ska registrera ett konto på någon brasiliansk sajt. Eller säkra en billig konsertbiljett med ett kilo ris. Han älskar brasilianarnas födgeni, trots allt.

Lite regn får oss att stanna till under ett uppspänt tält på stranden där beachvolleyboll spelas till hög och pulserande musik. En regnbåge över horisonten,



"Det här är en av de få barerna där de känner mig. Marlene, som jobbar där, är som min mamma. Hon har ingen baktanke, vill inte ha mina pengar eller sex eller något annat."

Sockertoppen framför oss med linbanan som gått fram och tillbaka sedan 1912. Det är 29 grader varmt och Henrik har jobbat hela dagen, inte varit ute förrän nu. Han drar in syret djupt i lungorna och njuter. De ljumma regndropparna är verkligen inget problem för en som kommer från södra Sverige, men "brasilianare klarar inte av regn", så den försäljare som Henrik vanligtvis köper kokosvatten av här, är inte på plats. Vi får gå tillbaka in till favoritförsäljaren i Flamengo för att släcka törsten. Jag får fler tips. Botafogo är "skitkul, finare och säkrare numera, men fortfarande funky". Copacabana får tummen upp, men Ipanema gillar han inte. Där bor "överklass och rasism, Bolsonaro-anhängare". Rika som inte vill förändra Brasilien till det bättre. I Ipanema blir han själv fördomsfullt tilltalad på engelska och hans ex-fru som är svart betraktad som prostituerad.

– Det har präglat min syn på den stadsdelen. Jag går inte dit. Står inte ut där.

Distanserad blick på Europa har han också fått. Ser Sverige med andra ögon från den här sidan. Som ett land, djupt präglat av vad som är rätt och fel, där människor glömt att våra värderingar kommer från protestantismen. Trots det

”**Jag är lika glad varje morgon jag vaknar upp här, och möts av solen.**

uppfattar svensken sig som sekulär, och detta motsägelsefulla beteende gör det svårt för migranter att förstå vad som är rätt och fel, resonerar Henrik. Eftersom svenskar inte har behövt emigrera på över hundra år har vi också svårt att sätta oss in i hur det är.

Oaktat denna analys står Sverige för trygghet och försörjning. Anställningen som DN-korre är en "nästan heltid" och det vardagsliv och yrkesliv Henrik Brandão Jönsson vant sig vid kan han svårigen tänka sig att byta ut.

– Jag är lika glad varje morgon jag vaknar upp här, och möts av solen, säger Henrik och beskriver sin arbetsdag:

* Uppstigning halv sju, koll av latinamerikanska nyhetsmedier.

* Skrivtid fram till klockan 09, därefter frukost till nyheter i P1.

* Skrivtid fram till deadline, cirka klockan 13 (17 i Sverige).

* Lunch och sedan ett eftermiddagsspass där han letar nya stories, bokar intervjuer, resor etc.

– En eftermiddag i veckan jobbar jag från stranden. Och när Sverige går och lägger sig behöver jag inte vara vaken, såvida inte Trump ska invadera Venezuela. Eller någon Nobelpristagare utses.

Han ser onekligen lycklig ut där, på sin balkong som vi nu bevistar för andra gången.

Inte ens mina frågor om skilsmässan från Claras mamma påverkar positivismen. Att de var tillsammans i 17 år är "jättebra", en prestation, Henrik är supernöjd, tycker att det var skönt att skiljas. Exfrun tyckte visserligen att han städade ut spåren efter henne i lägenheten där ▶

Andra om Henrik

Douglas Engle, frilansfotograf och vän i Rio:

”Henrik is a controversial figure. He says things without filter. It can be good. It can be bad. Good because he breaks the ice, people talk. Bad because it can also end up in trouble. But he never got me into trouble.”

Daniel Ribeiro Gonçalves, vän i Rio:

”Vi lärde känna varandra för att vi gick till samma restaurang. Jag hälsade på honom för att jag kände igen honom från DN. Han är glad, kommunikativ och emotionell. Och egocentrerad. Sedan han blev lite av en B eller C-kändis har han fått lite extra mycket fokus på sig själv. När jag behöver sätta honom på plats säger jag att det inte imponerar så mycket på mig att han är en B- eller C-kändis.”

Amanda Romare, vän och granne i Malmö:

”Åh! Henrik är min ”bro”! Lojal, otroligt rolig, godhjärtad, varm. Vänskapen kan prövas ibland när han insisterar på att röka på uteserveringar i Sverige, men samtidigt är han en av få vänner jag har fått över 30 plus som jag känner att jag kommer ha för livet.”

Fredrik Lindvall, storebror:

”I Sverige var Henrik rätt gräslig faktiskt, fördärvade en spis på tre år genom att inte rengöra den. Men när han flyttade till Rio och ihop med sin dåvarande fru, som ALDRIG hade diskat eftersom hon är uppvuxen med hushållerska, så blev han den ordentlige. Han har förvänat sina vänner med sin ordentlighet på senare år.”



”Hemma är här, i Brasilien. Det svenska är en tillhörighet, men efter en månad i Sverige vill jag inte vara kvar.”



de bott tillsammans lite väl snabbt. Det uppskattades inte till en början.

– Men jag ville ju ha det på mitt sätt, försvarar Henrik sin ommöblering.

– Jag köpte också en lägenhet till Claras mamma som hon fick göra som hon ville med, men eftersom vi i stort har samma smak ser den nästan exakt ut som min, haha.

De har gått vidare, båda två. Nöjd med att exhustrun hittat en ny partner, fast också lite avis, klev Henrik rakt in i gapet på en ”piranha”, en kvinna som glupskt likt en pirayafisk åter upp en mans inkomster. Att han blev blixtförälskad, men kanske sol-och-vårad, skrev han om i en humorfylld krönika i Faktum för ett par år sedan. Mindre kul var det i verkliga livet. Kärleken till Amanda blev faktiskt en rejäl smäll och Henrik fick ta sin terapeut till hjälp för att komma över det dubbla sveket, att bli både lurad och lämnad.

– Insikten om att allt handlade om pengar för henne, medan jag själv var djupt förälskad, var hemsk. Jätte-jättejobbig. Jag mådde verkligen skit.

I efterhand kan han se alla varnings-tecken som var så tydliga för omgivningen; exfrun, dottern Clara och Henriks ”extra-mamma” Marlene, på stammiskroen Salvatore Café. Alla såg och sa. Men Henrik var kär, ville inte lyssna. Och Amanda, en fattig, utbildad vacker kvinna som blev mamma vid 16 och sedan dess arbetat med det hon har, lämnade honom när hon förstod att han inte tänkte försörja henne.

– Jag led i tio månader men nu är jag

”**Insikten om att allt handlade om pengar för henne, medan jag själv var djupt förälskad, var hemsk. Jätte-jättejobbig. Jag mådde verkligen skit.**

jävligt glad att jag kom ur det. De här tjejerna vet vad de ska spela på. De är proffs, det är ett yrke, och jag insåg det sist av alla.

– Alla gringos råkar ut för sånt i Brasilien, lägger han till. Kanske för att mildra insikten om att han borde ha varit smartare. Idag medger han att han nog ganska tidigt insåg att hon var en ”piraya”, men att han var för sugen på att ha en flickvän för att göra slut. Kanske hade det lite med klass att göra också. Han tyckte synd om Amanda vars bröder sålde tuggummi på bussarna när de var sju år för att det saknades mat hemma.

– Jag har skrivit om fattiga människor i hela mitt liv, men aldrig tidigare varit tillsammans med någon som kommer från riktig fattigdom. Nu förstår jag på ett annat sätt. Amanda har ingen aning om, och skiter i, vem som är borgmästare i Rio. Hon har fokus på att överleva.

Erfarenheten har inte bara ökat hans medvetande. Den har stukat hans tillit.

– Skulle jag träffa en tjej igen som inte har ett jobb, då vågar jag inte ge mig in i det.

SVARTE, I YSTADS UTKANT, gör skäl för sitt namn i december. Det är svart som i en säck, men ljusslingade uteplatser och julstjärnor leder besökaren genom byn. Här bor drygt 1 000 invånare, här finns förskola, skola, särskilt boende, lekplats, badstrand och en obemannad livsmedelsbutik. Inget av det syns där jag går, men efter 20 minuters promenad från tågstationen, i mörker och kallt regn, kommer jag fram till Fredrik Lindvalls radhus. Det är lätt att föreställa sig den havsnära idyllen här om sommaren, men nu är kontrasten mellan Svarte och Rio de Janeiro närapå komisk. Fredrik öppnar dörren och välkomnar in. En storebror i Sverige. Nästan tre år äldre än Henrik. Om bara någon vecka ska de träffas, för att fira jul ihop i Rio.

De lekte inte så mycket som barn. Fredrik var lugn. Henrik var ...?

– Ja ... hur ska jag säga ... mer utåtagerande. Sprallig. Jag kunde uppleva honom som våldsam. Det hände att han slog till mig med något pingisracket eller så. Och då gjorde jag väl likadant. Undantaget

var semestrarna som han skrivit om i Saudade-boken. Då hade vi ju inga andra. Då lekte vi, säger Fredrik.

En period av splittring beskrivs också i boken. Föräldrarna skiljer sig, den livlige Henrik går i högstadiet och mår dåligt av



FOTO: MALIN CLAUSSON

separationen och flytten till förort. Han är besviken på föräldrarna, skolkar från skolan och känner sig djupt sviken av sin bror när Fredrik skvallrar på honom.

Jag vill förstås veta vad Fredrik tycker om boken. Han svarar uppriktigt som Henrik, men långsammare.

– Jag tycker mycket om boken, det gör jag. Delen om barndomen, där han skrivit lite ofördelaktigt, speciellt om våra föräldrar, kan jag så här i efterhand känna blev onödigt ofiltrerad. Jag fick ju läsa den innan, och tyckte att han fick ha sin story, det kändes inte fel, men nu ångrar jag mig lite att jag inte sa något. Det hade varit så lätt, med chat.gpt: ”Gör detta lite snäll-lare ...”

Fredrik ler när han säger det, han vet att Henrik står för sin text, och han tänker inte ta upp det med honom, säger han.

Har det skadat familjerelationen?

– Vår mor är lite sårad, det är hon. Men pappa kanske inte har läst, han är ju 88 år i dag och omgift sedan 40 år. Det där var ju längesedan.

Familjebanden är hur som helst intakta, att det skavt genom åren har periodvis ►



”Om du går till samma ställe i Rio flera gånger så lär du känna många personer efter en tid. Här går folk ut för att kommunicera med varandra, men i Sverige undviker folk att mötas.”

både fjärrmat och närmat, för precis som Henrik uttrycker Fredrik att med avståndet mellan bröderna i vuxen ålder har en ömsesidig glädje över att ses vuxit sig stark. ”Det blir kul och intensivt när Henrik kommer hem”, tycker Fredrik som beskriver sin lillebror som tidlös.

– Han har vänner i alla åldrar, från 30 till 90.

Och redan i unga år var Henrik en udda fågel i Malmö, med tidiga resor till Sydamerika och kindpussande. Jobbade på Ikea men var väldigt emot hela Ikea-idén. Han var ”både beundrad och betraktad som olämplig”.

Har han gått miste om något till följd av sitt livsval?

– Nej, jag tycker att han har gjort helt rätt. Folk frågar ofta när han ska flytta hem, men vi vet ju att han är hemma. Han har en brasiliansk dotter och är så fast i den kulturen och levnadsstilen – och den är ju jättehärlig. Jag förstår honom, jag är en helt annan person, men jag beundrar det valet.

Att vara anhängig till den frispråkiga Henrik Brandão Jönsson har en annan sida. ”Radioskandalen” tog familjen i Skåne på sängen.

– Det var morsan som skrev först: ”Nu har han väl gått för långt.” Jag läste Aftonbladet och... OMG. Stort uppslaget. Jag skrev till honom och han svarade: ”Ja, nu stormar det.”

Vad var din första tanke?

– Att han klarat sig så här länge är ändå ett under.

– Jag skrev till honom: ”Nu var det nära att du blev en sån där Swish-journalist”, säger Fredrik med glimten i ögat. Men på hans egen arbetsplats var det knäpptyst de första dagarna.

– De som vet att han är min bror, folk som läser honom, kommenterade det inte med ett ord.

Henrik fick uppleva PK-Sverige ”the hard way”, konstaterar Fredrik, som tycker att lillebror ibland är dåligt uppdaterad på det som händer i Sverige. Han försöker att informera honom så gott det går.

– Det som känns tråkigt är om denna händelse ska göra att han hamnar i ett fack av kända sexistiska kändisar. Jag tror att Henrik känner att det där är mer över än vad jag gör.

”**En regel är viktig. Du får inte byta om på stranden. Det anses vulgärt. Det gör man bara inte.**”

B RÖDERNA ÄR FÖRENADE i Brasilien när detta skrivs och jag tänker på den hypotetiska fråga jag ställde till Henrik någon av dagarna vi sågs i Rio.

Vad skulle hända med dig om du tvingades flytta tillbaka till Sverige?

– Jag tror att jag skulle dö själsligt. Jag skulle sakna Brasilien så mycket att jag inte skulle kunna hantera det. Jag hade börjat klaga på Sverige, och hävda att allt är bättre i Brasilien och till slut hade säkert ingen velat umgås med mig längre. Jag hade blivit bitter och ensam.

Om vare sig Brasilien eller Sverige vore givna skulle Neapel kunna vara ett alternativ, kommer han fram till efter lite resonemang.

– Jag brukar jämföra Rio med Neapel faktiskt. Det är oordnat, högljutt, vilt och lite mer urringat.

Lockelsen till det oordnade vilar inte bara på en äventyrlig lusta. Som många journalister drivs Henrik Brandão Jönsson också av ett intresse för vetenskap. Hjärnan mår bra av att lösa problem, konstaterar han och Sverige är helt enkelt för välordnat för hans skalle. I Rio, däremot, finns inga regler.

Finns det verkligen inga regler i Rio?

– Nej. Jo! En, och den är viktig: Du får inte byta om på stranden. Det anses vulgärt. Det gör man bara inte, säger Henrik, med tryck på det skånska ”ente”.

Insikten att jag lyckats bryta mot den enda regel som tydligen förenar invånarna i världens femte största nation sjunker in. Jag har betett mig vulgärt i Rio. Ändå lite kul.

Framtiden för Henrik är både viss och oviss. Han vill jobba på. Skriva fler böcker. Skriva mer om musik. Det finns fler ställen att se. Ekonomiskt kommer han att klara sig bra, någon sorts brasiliansk garanti-pension på 10 000 kronor i månaden är att vänta så småningom, bostadsrätten är betald, intäkterna från de senaste böckerna över förväntan goda och en lunch är fortfarande billig. Det som är dyrt, och som han måste ha råd med, är sjukförsäkringen.

– Har jag inte råd med den hamnar jag i den allmänna sjukvården. Det vill man inte här. Då får jag åka hem till Sverige.

Lösningen på sin sista vila har han också.

– Jag ska dö i Brasilien, men begravas i Sverige. Om gud vill.

Blev då själva livet som han hade tänkt sig? Henrik Brandão Jönsson ser för en sekund överraskad ut. Sedan skiner han upp och svarar, ovanligt stillsamt:

– Nej. Det blev bättre. Mycket bättre. ●

Rekordmånga akademiker är med i a-kassan.

Gör som över 800 000 andra och trygga lönen med Akademikernas a-kassa.



A-kassan är en framtidsförsäkring. Med den kan du känna trygghet genom hela arbetslivet – oavsett yrke eller bransch.

Läs mer och bli medlem på akademikernasakassa.se



Min grej.

Emily Norling

FÖDD: 1989

BOR: Stockholm

GÖR: Filmregissör aktuell med kortfilmen "Skråbock" i tävlingen Startsladden på Göteborg Film Festival.

BAKGRUND: Tidigare gjort långfilmerna "Allt vi äger" och "Megaheartz".

! "Min grej är att arbeta i ett hybridformat och blanda olika typer av material och lager. Konstnärligt handlar mitt arbetssätt om att inte foga mig till en form."

! Tipsar om erotiska thrillern "Trouble Everyday" som hon nyligen såg.

! Vann Guldbagge i kategorin Årets nykomling för filmen "Allt vi äger" som handlar om "beroende, medberoende och att fylla sina hål med droger och relationer".

Filmregissören Emily Norling om att följa magkänslan:

"Kärleken gränsar till galenskap"

I år tävlar hon i Startsladden på Göteborg Film Festival med kortfilmen "Skråbock" som tar avstamp i en gammal värmländsk tradition. För Emily handlar skapandet om att våga lita på processen.

Vad är Skråbock?

– En tradition och ritual som funnits i över hundra år. Det var ett sätt för människor som hade det skralt att samla in matrester från sina grannar efter jul. Med utklädnad dolde man vem man var, eftersom det var skamligt att tigga. Det fanns flera varianter i Värmland, ganska olika sinsemellan, men gemensamt var att man maskerade sig och gick runt i bygden. Har du själv varit Skråbock?

– Ja, men min generation var nog bland de sista som gick. Vi gjorde det inte av nöd utan mer för upplevelsen. Det är absolut en plats som präglas av gleshet och avsaknad av pengar, men vi var mer hungriga på andra saker än matrester. För oss var det en kväll då vissa regler suddades ut, vi fick stå vid tröskeln till en oberäknelig vuxenvärld och titta in.

Vad handlar din film om?

– Den är som en roadmovie till fots genom bygden där jag växte upp. Ungdomarna utmanar reglerna för ritualen och går lite längre än man brukar. Med masken som skydd kan de gå in i hem de annars aldrig skulle besöka. Det blir ögonblicksbilder av olika liv och stämningar, under en kväll då vad som helst kan hända.

Vad var det som lockade dig att göra filmen?

– Jag berättade om Skråbock för vänner i Stockholm som blev fascinerade. Först kändes det kul och annorlunda, men sedan också sorgligt. Det är så deppigt att se hur sådana här platser sugs ut, samtidigt som det hårda arbetet fortsätter. Det är en liten by där alla känner alla, men också vet att det inte är lätt att leva. Det är likadant i städerna, klyftorna växer och

skammen kring att be om hjälp eller mat finns även i dag.

– Jag ville också göra något stämningsdrivet, ge bygden och känslorna utrymme och visa något annat därifrån än stereotyperna. Det finns en väldigt speciell estetik som är snygg på ett off-sätt. Man slängde ihop en mask på det man hade hemma. Så det var roligt att arbeta fram kostymerna tillsammans med Emma Khanafer.

Det här är ditt första fiktiva filmprojekt. Hur var det?

– Jag kommer från det dokumentära, så det var en annan process. Men jag arbetade bara med amatörskådespelare från bygden. Jag insåg dock att jag saknar långfilmen och att arbeta mer hybrid, med både dokumentärt och fiktivt material. Så jag har väl landat i att jag inte vill foga mig efter en form. Jag är också van vid ett gigantiskt material med massa fragment, och nu fanns inte det, vilket jag också saknade.

Hur hittar du människorna i dina dokumentära filmer?

– Det är olika. Vissa har jag bara stött på, andra är vänner.

Hur får du dem att vilja öppna sig för dig?

– Filmerna bygger på tillit, och på de relationer vi har, att vi gör det här tillsammans. Utan riktiga relationer hade filmerna sett väldigt annorlunda ut.

"Mycket av mina tankar och känslor cirkulerar kring kärlek. Att vilja känna och ha det. Det bara pumpar i mig."

I *Megaheartz* var det uttalat att de medverkandes impulser skulle vägas in, och att vi skulle utforska ihop under processen. För mig är det viktigt att inte bara "titta in", utan även blotta mig själv. Filmerna har skapats utifrån livet som pågått.

Hur märker du att något kräver att bli film?

– För mig är det tydligt. Det är en viss känsla och stämning som känns i magen. Det kan vara en låt som jag hör eller att jag träffar en person som gör att jag känner att den här ska vara en del av filmens universum. Det är en intuitiv grej att lita på. Hur vet du när en film är klar, om processen är så öppen och intuitiv?

– Det är skönt om en deadline hjälper till, haha. Under arbetet med *Megaheartz* var vår deadline att jag skulle föda tvillingar så jag var väldigt gravid när vi klippte den. Och det lite ofärdiga finns med i filmen, vilket jag tycker känns najs, att nerven finns där.

Vilket filmprojekt har påverkat dig mest?

– Alla, på olika sätt såklart, men jag skulle säga att *Allt vi äger* och *Megaheartz* har varit mer personligt omvälvande. Jag har insett att jag verkligen vill göra de filmer jag har i huvudet. Jag är noll intresserad av att göra film av någon annans manus.

Varför är kärleken i centrum?

– Den bara är det. Det är något jag tänker på mycket och lever för. Mycket av mina tankar och känslor cirkulerar kring kärlek. Att vilja känna och ha det. Det bara pumpar i mig. Kärleken gränsar också till galenskap. Den är intensiv, nästan så att man blir sjuk och den har kraften att ta över kroppen. Det är obehagligt och samtidigt så fascinerande att man liksom inte har något att säga eller göra för att värja sig. Och att få barn gjorde att jag blev bortsprängd av en ny kärlek. Jag trodde inte att det fanns plats för mer, men det gjorde det.

Vad var det som först fick dig att vilja arbeta med film?

– Det var för att jag träffade Curtis och Johan som jag gjorde *Allt vi äger* med. Då kände jag att det här kanske kan bli en film och så gjorde jag det. Att bli filmregissör har inte varit en uttalad dröm.

Vad utforskar du just nu?

– Jag arbetar med två långfilmer. Den som jag fokuserar mest på är en hybridfilm som handlar om hur kärlek och sjukdom ter sig på samma sätt. Och hårt arbete och dess konsekvenser på våra kroppar. ●

TEXT SANDRA PANDEVSKI

FOTO: ANDERS RYE SKJOLDIENSEN

Reportage.

FOLKIS FÖR DEM SOM

INTE

TEXT SANDRA PANDEVSKI

FOTO PÄR LJUNG

PASSAR MALLEN



Av olika skäl har de sökt sig hit, men alla delar de erfarenheten av psykisk ohälsa. På Mimi folkhögskola anpassas utbildningen efter människan, inte tvärtom.

DET ÄR MÅNDAG MORGON och frukosten står framdukad. Bröd, ost, gurka och paprika. Juice, kaffe och te. Bananer och päron. I "Navet" sitter deltagare, lärare och rektorer tillsammans och snackar om helgen innan dagens första lektion startar klockan tio.

Schemat har förskjutits efter deltagarnas önskemål om en mjukare start på veckan.

Louise, 19, är en av dem som är här för frukost. Hon går sin första termin på Mimi och stormtrivs. Tidigare har ångesten smugit sig på om söndagskvällarna, men det gör den inte längre.

– Jag tycker att det är så kul att komma hit. I början var jag rädd för att inte hitta några kompisar, jag vill gärna ha sociala kopplingar, men snabbt blev alla vänner med alla. Vi kunde öppet prata om vilka antidepp vi åt och jag kände mig mindre ensam.

När Louise gick i åttan dog hennes mamma. Pappan jobbade mycket och Louise fick ta ett stort ansvar hemma.

– Jag tog hand om mina småsyskon. Matade, nattade och tvättade... Det skapade mycket stress, säger hon.

I nian sjönk betygen hastigt, Louise gick in i väggen och blev borta från skolan i ett halvår. Senare läste hon ikapp den förloerade skoltiden på ett onlinegymnasium i två år. Därefter blev hon tipsad av sin kurator att söka till Mimi.

Idag är livet utanför skolan bättre. Louises pappa har fått mer förståelse för hennes psykiska ohälsa, förstått att man inte kan "stöka bort det" och att vissa dagar inte är roliga.



”I början var jag rädd att inte hitta några kompisar, jag vill gärna ha sociala kopplingar, men snabbt blev alla vänner med alla.

Louise Ivarsson, deltagare

– Om jag inte pallar att komma hit en dag ligger jag i sängen och tittar på serier, kanske går jag ut på en promenad. Musik hjälper också, jag lyssnar på allt utom gangsterrap. Jag hamnar alltid i bättre sinnesstämning när jag spelar låtar från 1970-, 1980- och 1990-talet, säger hon.

I detta nummer av Faktum har hon skrivit en krönika om att leva i en kropp som skaver (sid 36). Skrivandet började för fyra år sedan, som en rensning och ett sorgearbete efter mammans bortgång.

När studierna på Mimi är klara drömmer hon om att en dag bli polis för att få arbeta med människor, och kunna hjälpa dem när de inte är sitt bästa jag.

– Jag känner poliser som säger att de aldrig tycker att det är jobbigt att gå till jobbet. Jag vill aldrig känna ångest sista dagen på semestern, säger Louise.

MIMI FOLKHÖGSKOLA VÄXTE fram ur ett samarbete mellan Fontänhuset och Arbetarrörelsen. De hade kurser om livs- och samhällsfrågor och flera av medlemmarna var yngre och saknade gymnasieexamen. De ville vidare till högskola, men det fanns inga skolor som passade dem. Då kom idén att starta en för målgruppen. En av de engagerade var en ung tjej som hette Mimi. Hon led av en psykosjukdom, och när hon sökte hjälp för magsmärtor kopplade läkarna dem till sjukdomen. De sa att det satt i huvudet och alldeles för sent upptäckte man att det var en tumör i magen. Skolan tog namnet ”Mimi” som en symbol för hur personer med psykisk ohälsa ofta blir misstrodda och inte lyssnade på. År 2022 blev Mimi en folkhögskola och erbjuder i dag allmän linje på grund- och gymnasienivå. Alla som upplever sig ha erfarenhet av psykisk ohälsa kan



söka sig hit, men det finns inget krav på att ha diagnos. Majoriteten har dock någon form av NPF-diagnos.

Hannes Lundkvist är en av två rektorer på Mimi. Tidigare var han gymnasielärare och blev trött på att de elever som främst behövde sammanhang fasades ut från skolsystemet för att de inte passade i mallen.

– Den vanliga skolan har inte resurser att ta hand om dem och då blir de utskrivna för ingenting, säger han.

På Mimi handlar allt om att anpassa efter individen snarare än att stöpa alla i samma form. Det som skiljer Mimi allra mest från andra folkhögskolor är att det i stadgarna står att skolan ska arbeta med återhämtning.

– Det handlar inte bara om att få en examen. Vi tänker att en trygg och inkluderande miljö är återhämtande, säger Hannes Lundkvist.

I dag studerar runt hundra personer på Mimi och varje plats har omkring tre sökande, så det finns ett behov, menar Hannes och berättar att det är en ganska



homogen grupp som söker in, framför allt när det kommer till ålder och etnisk bakgrund, men även kön. Så nu fokuserar de på att försöka nå ut till andra.

– Vi behöver sänka tröskeln för personer som tillhör generationer eller kulturer där det kan vara mer laddat att identifiera sig med vår målgrupp ”personer med erfarenhet av psykisk ohälsa”.

Den största utmaningen på Mimi i dag är att få de deltagare som går på skolan att ta sig hit så ofta som möjligt.



◀ Patrik Palm är svensklärare på Mimi.



”Vi jobbar aktivt med att få dem att förstå att de är saknade när de inte är här. Att de har betydelse.

Hannes Lundkvist, rektor

– Vi jobbar aktivt med att få dem att förstå att de är saknade när de inte är här. Att de har betydelse, säger Hannes Lundkvist.

Eftersom skolan startades för bara tre år sedan är det ännu för tidigt att dra några större slutsatser kring hur det går för dem som läst klart på Mimi. Men i somras blev ovanligt många klara med sina studier och vissa gick vidare till högskola och universitet och en del har börjat jobba. Andra har det gått mindre bra för, som när de inte kommit in på den utbildning de velat eller hittat ett nytt sammanhang direkt. Då blir de lätt isolerade igen.

NNAN AGNES, 24, började på Mimi var hon orolig för att skolan skulle vara för annorlunda, att många av deltagarna hade väldigt svår psykisk ohälsa och att det skulle kännas för vuxet. Hon ville gärna ha kvar skolkänslan.

– Nu när jag väl är här trivs jag jättemycket och känner mycket gemenskap, och det



På dagens svensklekstion står novellläsning på schemat.



På kursen "Omtag" uppskattas bakning.



finns olika nivåer av psykisk ohälsa som skapar en bra dynamik. De flesta mår allt bättre av att gå här, säger hon.

Skolan har alltid varit en trygg punkt i Agnes liv. Detta trots att hon har haft svårt att få vänner och bär erfarenheter av mobbning. Tidigare har hon gillat att läsa på stora skolor för att kunna vara anonym, men här känner hon inte så. Hon vågar komma närmre.

– Jag har en väldigt destruktiv tonårstid bakom mig och den har på många sätt präglat mig. Jag har suttit på Sis och varit på en massa LVU-hem, vilket gjort att jag blivit negativ mot samhället. Men också att jag fått mycket livserfarenheter.

Det bästa med Mimi är tydligheten, tycker Agnes. Att de har nära lärarkontakt och att skolan bjuder på kaffe och te. Ännu en bonus är utflykterna. De har varit på museer, teater och opera.

– Jag gillar att röra mig på stan och få nya intryck. Jag söker gärna det. Att komma ut och bryta vardagen.

Hur mår du i dag?

– Jag har ett mer meningsfullt liv. Jag har blivit kognitivt vuxen, fått nya funderingar och kan reflektera. Det är också jobbigt, för jag tänker mer på framtiden och blir orolig. Men jag försöker vara här och nu. Skulle helst vara kvar i studiemiljön. Kanske får jag bli forskare... eller elevassistent, säger Agnes.

PÅ DAGENS SVENSKLEKTION fortsätter eleverna där de slutade förra veckan. Då fick de välja att läsa en novellsamling från ett land i världen – Brasilien, Georgien, Lettland... Louise föll för berättelserna från Brasilien för att de är korta och för att en av dem är "lite speciell", och handlar

”Jag har en väldigt destruktiv tonårstid bakom mig och den har på många sätt präglat mig.

Agnes, deltagare

om en såpbubbla. Svenskläraren Patrik Palm uppmuntrar deltagarna att föra anteckningar utifrån de känslor som uppstår under läsningen, så att de minns. Den första läsningen är ofta extra betydelsefull, menar han.

På främre raden sitter tre killar, två av dem berättar att de valde Mimi folkhögskola för att den passar dem bättre än andra skolor. Sam, 25, hade hög frånvaro

när han läste ekonomi och juridik på Schillerska gymnasiet. Tempot och kraven var för höga. Sam lider av psykisk ohälsa, till stor del orsakad av sin mamas sjukdom, berättar han. Under stor del av sin barndom tog han hand om henne.

– Hon finns inte längre, och jag vill tro att hon mår bättre nu, säger han.

Många av dem som studerar på Mimi söker så kallad aktivitetsersättning från Försäkringskassan. Det är till för dem som på grund av skada, sjukdom eller funktionsnedsättning behöver mer tid på sig för att bli klara med grundskola eller gymnasieutbildning. Sam väntar på besked om att få ersättningen, som kan hjälpa honom att klara sig ekonomiskt och få en bostad. I dag bor han på ett socialt boende i Alelyckan. Men han trivs inte där och hoppas att få möjlighet till egen bostad. När studierna på Mimi är klara ser

han fram emot att satsa på att bli biodlare, göra honung och försörja sig på det.

Sam valde att läsa noveller från Vietnam, ett land han drömmer om att åka till.

– Där finns världens största grotta och den vill jag besöka. Om det går bra med biodlingen kan det kanske bli verklighet en dag, säger han.

En tjej kommer närmare en halvtimme sent till lektionen, och välkomnas med ett leende av läraren som berättar vad de arbetar med i dag. Strax efter är det 20 minuters rast, som alla på skolan har samtidigt för att man ska kunna träffa vänner som går i andra klasser.

EN SÖT DOFT SPRIDER sig från köket där deltagarna Smilla och Eddy, som går kursen "Omtag", bakar kolasnitter och sockerkaka inför filmvisning på torsdag.

För Smilla passade inte den allmänna linjen, hon hade för hög frånvaro och bytte därför till Omtag. Det är en kurs som spänner över ett år, fyra dagar i veckan, och antingen går man vidare till allmän kurs efteråt eller tar sig ut på praktik och jobb. Smilla beskriver Omtag som ett andrum där kraven inte är så höga, men att man får chansen att bryta sin isolering och växa i sin egen takt. De pysslar, gör utflykter och andra kreativa aktiviteter.

– Jag hittar mer glädje och glöd när jag gör aktiva grejer än sitter med en mattebok. Jag har svårt med koncentrationen, så kanske är en yrkesutbildning bättre för mig, säger Smilla vars händer blivit kladdiga av smet. Ju mer hon försöker få bort desto värre blir det. Under höga skratt får läraren Christine hjälpa till och skrapa bort med en slockepott.

Om man inte vill vara med på lektionerna kan man sitta i Navet som ligger i anslutning till köket och här finns ofta någon av deltagarstöden närvarande.

– Vår roll går ut på att skapa relationer, motivera och stötta både socialt och pedagogiskt, säger Cynthia Wendahl, ett av deltagarstöden på skolan.

De arbetar aktivt med att nå dem som inte lyckas komma till skolan via arbets-sättet "reach out". Alla deltagare finns uppsatta med namn på en tavla som varje dag uppdateras med vilka som är på plats och vilka som är frånvarande. Det gör att stödpersonal, lärare och deltagare kan peppa dem som kan behöva det.

– Vi messar och ringer och har konstiga deals för att folk ska orka ta sig ut genom dörren. Med många har jag dealen att

Vi messar och ringer och har konstiga deals för att folk ska orka ta sig ut genom dörren.

Cynthia Wendahl, deltagarstöd

skicka en låt. En tjej skickar en bild varje gång hon orkar ta sig till bussen och då skickar jag en låt. Senast fick hon musik av Yo La Tengo, säger hon.

Upplever du att deltagarna kan påverka varandra negativt på något sätt?

– Nej, eftersom de vet att alla har erfarenhet av psykisk ohälsa och behöver inte älta så mycket, utan kan landa i ett lugn. Alla förstår och respekterar ens olikheter och problem. Såklart hör jag samtal som kan upplevas som väldigt öppna om psykisk ohälsa, men då är det mer på ett stöttande och peppande sätt, säger Cynthia Wendahl.

PÅ BORDET FRAMFÖR Moa-Li står en kopp kaffe och intill ligger en snusdosa. **Hur mår du i dag?**

– Bra, men lite nervös för den här intervjun, säger hon.

Moa-Li har gått på Mimi sedan 2023. Tidigare gick hon på Rytmus gymnasium och Göteborgs folkhögskola och har även haft en del olika jobb under senare år.

– Jag var också hemmasittare ett tag,



Moa-Li, deltagare.

minns inte hur länge, men kanske ett år ... Jag funderade på hur jag skulle kunna få upp mina betyg och samtidigt överleva?

När Moa-Li började på Mimi höll hon sig mycket för sig själv, och tyckte att det var skönt att hon fick det. En av anledningarna till att hon hoppade av Rytmus gymnasium var för att hon inte klarade av grupparbeten och att prata inför andra.

– Här kunde jag välja bort de delarna, men de har också pushat mig lite för att jag ska utvecklas. Jag fick börja med att prata inför en grupp på fyra personer och inte en hel klass. Det hjälpte, säger hon.

Depression och ångest har haft stor närvaro i Moa-Lis liv, men det tog ett tag innan hon förstod vad det var. Under perioder blev alkoholen en flykt, men dagen innan skolstarten på Mimi bestämde hon sig för att bli nykter.

– Det kändes symboliskt. Jag var väldigt trött på att dricka, och att komma in på Mimi och att umgås utanför krogmiljön var viktigt, ett nytt socialt sammanhang. Det är många som inte dricker här, av olika anledningar.

Med skolkamrater har Moa-Li ett band, de tror att de ska kalla sig Rymden, berättar hon som sjunger, spelar piano och gitarr.

– Att sjunga framför publik klarar jag, då stammar jag inte eller hakar upp mig, säger hon.

Alla läser inte heltid på Mimi, vissa är sjukskrivna på deltid. Man kan också välja i vilken takt man vill studera och känner att man klarar av. Antingen 25, 50 eller 75 procent. Lollo, 23, går allmän gymnasiekurs på 75 procent, en studietakt som passar henne. Lollo har levt med psykisk ohälsa så länge hon kan minnas. När hon var tio år triggades ångesten fram på grund av en familjesituation och hon stod utan stöd i skolan. Tur nog har hennes mamma, mormor och gudfar alltid funnits där.

– I dag är det annorlunda, man pratar mer öppet än när jag var barn. Kanske var det andra som inte heller mår bra, men det visste jag inte i så fall, säger Lollo.

Under skoltiden hade hon inga vänner. Det är först nu, på Mimi, som vänskap har kommit in i hennes liv.

– Jag tror att det är för att vi förstår varandra. Vi har haft liknande problem och alla är vuxna. Jag känner mig välkommen och trygg, säger Lollo som mår bättre i dag. Nu blickar hon framåt.

– Jag har tusen olika drömmar, men jag är inne på att bli Peer-support, vilket innebär att man delar med sig av sina erfarenheter av till exempel psykisk ohälsa till



andra som lever med problematiken. Om min plan blir som jag vill går jag utbildningen efter Mimi och sedan vill jag jobba inom skolan. Det hade varit otroligt.

DET ÄR FREDAG och lite färre deltagare på plats. En del har ”profil” på schemat. Lollo har tillsammans med vännen Moa-Li valt tidningskapande. I höstas var de tillsammans med några skolkamrater och besökte Faktum för att lära sig om hur en tidning blir till. Redaktören Malin Clausson och tidningsformgivaren Pär Ljung höll i en workshop. Tanken är att Mimi ska ge ut en tidning under 2026. Vissa deltagare vill skriva och illustrera, andra fota och göra layout. Under workshopen fick de i grupper identifiera ledord för sin tidning och ta fram vad de skulle kunna ha för innehåll. De kom fram till att ha med röster från skolan och de uttryckte även att de vill våga skämta om psykisk ohälsa, kanske ha en serie som skulle kunna heta ”Varför är du så deppig?”



◀ Cynthia Wendahl är deltagarstöd på Mimi.

▲ Mimis eget fanzine, gjort av eleverna på skolan.

EN KILLE SOM är i trettioårsåldern vill dela sin berättelse i Faktum, men vara anonym. Han har ett tufft förflutet med missbruk och kriminalitet.

Från tidig ålder hade han det svårt hemma och mårde dåligt inuti, men det märktes aldrig i skolan. Han var bra på att kamouflera sig och hade många vänner. När han var 16 år kom han i kontakt med cannabis, och senare kokain.

– Jag gick ut grundskolan och ett år på gymnasiet ... men inte mer.

År 2019 satt han inne för att han sålt narkotika. Under tiden i fängelset gjorde han flera planer för framtiden, men när han kom ut hade han ingenting. Lyckligtvis kunde han bo i sin systers lägenhet en tid. Livet kändes bedrövligt och han började sälja ännu mer. Strax efter hamnade han på ett stödboende och fick benzo utskrivet av öppenspsykiatri.

– Vid den tiden hade jag liksom bara provat gräs och kokain. Detta var så mycket tyngre. Det är fruktansvärt, den värsta drogen. Och den fick jag från sjukvården ... Jag vill inte ha hjälp från dem igen, så jag gör min grej hädanefter, säger han.

För fyra år sedan kom en vändning. Under lång tid hade han levt med mycket stress och till slut, när han släppte taget, kom alla känslor.

– Natten då jag bröt ihop var jag hos en kvinna. Hon hade en bok som handlade om karma och jag läste ut den under natten och kände att det är så här livet fungerar. Att det man ger ut får man tillbaka. Det var som en uppenbarelse. På morgonen spolade jag ner alla droger.

– Den här resan har varit jävligt jobbig, men jag känner att jag har fått en andra chans och nu försöker jag bara lära känna mig själv utan knark.

Ensamheten blev påtaglig när han lämnade sitt tidigare liv. På Mimi har han fått vänner som han umgås med utanför skolan ibland. När han är ensam läser han, tränar eller promenerar i Botaniska.

Efter tio år i bostadskö har han fått ett förstahandskontrakt.

– Jag vill bara ha mitt hem, kanske skaffa en flickvän längre fram och plugga vidare eller jobba. Jag behöver inte ha så mycket, ett enkelt liv räcker, säger han och fortsätter:

– Jag skulle kunna tänka mig jobba som socialpedagog. Jag har träffat alla typer av människor, både bra och dåliga, vilket jag tror kan vara bra att ha med sig. Och jag kan alltid bidra med min egen historia som kanske kan hjälpa andra. ●

HUR VARDIN SKOLGÅNG?



Daniel Mihai
Faktumförsäljare i Malmö

–I början var den bra, men under de sista åren i grundskolan önskar jag att jag hade haft en lärare som brytt sig. Tyvärr gick mina drömmar tidigt i kras. Först ville jag bli polis, när jag berättade det för min lärare sa han: ”Du är för kort.” Så där dog den drömmen. Efter det ville jag bli fotbollsspelare. Men mamma sa att det absolut inte fick gå ut över skolgången, så där sprack den andra drömmen. Hade jag lotsats till en idrottsskola så hade det kanske gått bättre? Nu blev jag istället ointresserad av skolan.

Hur gick det sedan?

–Jag kom in på ett yrkesinriktat treårigt gymnasium, en specialistutbildning till mekaniker. Den var ändå rolig eftersom den innehöll en del design. Jag fick toppbetyg och blev erbjuden jobb redan under praktiken. Men jobbet som metallarbetare var kallt och mekaniskt och långt ifrån mina drömmar.

Om du var lärare vad skulle du säga till en elev som du?

–Håll fast vid drömmarna! Om du inte gör det du tycker om riskerar du att bli deprimerad.



Hanna Björkman
Psykologstudent i Lund

–Den har varit bra, jag har haft lätt för skolan, tyckt om att lära mig saker. Men jag har också varit stressad i perioder. Jag har alltid varit lite förvirrad och haft svårt att hitta bra studieteknik. Efter gymnasiet längtade jag ändå tillbaka till skolan efter att ha jobbat på posten en tid. Och nu pluggar jag till det jag vill jobba med.

Vilken period har varit bäst?

–Det är nog ändå lågstadiet. Allt var uppstyrt, strukturerat och samtidigt individuellt anpassat. Men jag hoppas att universitetet kan toppa, att jag har den bästa skoltiden framför mig. Att gå på folkis som jag gjorde ett par år emellan var också väldigt roligt.

Vad läser du nu?

–Utvecklingspsykologi – människan i livsloppsperspektiv. Det är intressant, just nu läser vi om åldrande.

Vad gör du när du blir skoltrött?

–Då ringer jag mamma och försöker analysera lite vad som har gått snett i min struktur. Det är inte alltid jättebra, haha, hon är väldigt pragmatisk och jag inte så mottaglig alla gånger. Men hon är bra på att lyssna.



Camilla Sarner
Filosofie doktor i musikpedagogik

–Trygg, men också tuff. Jag kommer från ett småländskt brukssamhälle och gick i byskola med många invandrarbarn. Självt bodde jag en mil utanför, åkte skolskjuts och hörde inte riktigt hemma i bruksbarnens kultur. Jag kände mig ändå sedd, för jag var duktig i skolan. Men jag kan undra vad vi lärde oss, för på gymnasiet i Halmstad fick jag nästan börja om studiemässigt. För mig blev gymnasiet ändå stimulerande, jag flyttade hemifrån, bodde med en kompis och höll på med idrott och musik. Kom på att jag ville bli musiklärare och gick ett år på folkhögskola innan jag kom in på Musikhögskolan i Göteborg.

Du har nyss disputerat, vid fyllda 60, hur känns det?

–Jag känner mig väldigt stolt över att jag lyckats ta mig hela vägen till den här nivån, från den lilla bruksorten.

Ska du forska vidare nu?

–Jag vill gärna fortsätta. Vi lever i ett stressigt och uppskruvat samhälle där många lider av psykisk ohälsa. I relation till sociologen Rosas teori om resonans vill jag undersöka vad musik och möten med andra betyder för vårt välmående.

av Redaktionen

Skolplikten kallar

Sedan 1842 har Sverige en skolplikt som från början gjorde folkundervisningen obligatorisk, för att senare utvidgas med tiden. 1882 omfattade skolplikten åldrarna 7–14 år, och i nästa steg, på 1960-talet, blev den nioåriga grundskolan obligatorisk. Med den reformen skulle också alla gå i samma skolor.



Lämna barnen i fred

Låtar om skolan finns det gott om, ganska sällan positiva sådana. Det är vanligare med texter som kritiserar lärare och skolformer, inte sällan har punkband tagit upp just den tråden. Pink Floyds ”Another Brick in The Wall” den sannolikt mest kända, med de berömda raderna:

We don't need no education

We don't need no thought control

No dark sarcasm in the classroom

Teacher, leave them kids alone

Hey, teacher, leave them kids alone

Nolla eller sexåring?

2018 blev förskoleklassen formellt en obligatorisk del av grundskolan. Nollorna, eller sexåringarna, som tidigare hört till förskolan, lyftes successivt över till skolan i början av 00-talet. Från början var det ett frivilligt val att börja ”nollan”. I praktiken, eftersom sexåringarna inte längre fick rum i förskolan, började nu i princip alla barn skolan vid sex års ålder.

Manual för att vara människa

JAG ÄR SOM EN IKEA-MÖBEL utan bruksanvisning. Har alla delar som finns – ändå är det något som är fel, som skaver. Jag är fortfarande fungerande, ganska rak och hyfsat mänsklig, men vet att något inte stämmer. Jag har flera oanvända skruvar kvar i handen, och en som fått fäste i hjärtat. En regel eller hållhake saknas. Som tur är kan en möbel målas och putsas, så den inte ser så pjåkig ut på ytan. För en förbipasserande kan jag se helt vanlig ut.

Jag har kämpat, inte lite. Inte symboliskt. Jag har kämpat på riktigt. Alla ser det inte, för jag har lärt mig. Jag har lärt mig att kamouflera paniken i hjärtat med ett leende. Elefanten i stilettklackar som stampar på bröstet, som om den utövade någon sorts omvänd hjärt- och lungräddning, där varje tryck tar luften ur mig.

Min ryggsäck är inte vanlig, den är faktiskt inte ens synlig. Men den är där. Den väger olika hela tiden, ibland är den tung, ibland är den lättare, men den finns alltid där. Fylld av oro, panik och minnen. När någon frågar hur jag mår har jag lärt mig att le, att säga ”det är bara bra” trots att remmarna skär in i axlarna.

Det är både bra och dåligt att den är osynlig, men eftersom den inte syns blir den lätt bortglömd. Det gör att jag inte alltid behöver förklara mitt tyngre bagage, men visst har jag därför också fått höra ”Du kan väl jobba mer” eller ”Du ser pigg ut” eller ”Det är väl bara att acceptera”. Som om det vore en dålig frisyra. Som om jag kan vända mitt mående med lite disciplin, vilja eller jävlar anamma. Som om min ångest inte vore tjock nog att drunkna i.

Att leva med psykisk ohälsa är som att springa ett maraton, i motvind, i en konstant uppförsbacke. Ett maraton utan målsnöre. Ändå finns det folk som tror att jag är svag.

Det krävs mer styrka än de anar, att fortsätta andas när det gör ont. Jag vill inte vara modig. Jag vill inte vara stark. Jag vill bara vara... vanlig. Men tills den dagen kommer fortsätter jag att andas, att finnas – trots att världen gör det svårt. För jag är inte en debatt. Jag är inte en diagnos. Jag är inte ett problem att lösa. Jag är en människa. Och jag finns redan.

Jag har stått i den längsta kön. Den allra långsammaste kön. Jag har stått i väntrum, i sorg, i längtan. Jag har bytt spår, bytt dröm, bytt kön. Och varje gång var jag rädd att jag valde fel. Hade livet visat mig något jag missat? En blick, en insikt, en kärlek som inte bara rusar, som stannar kvar? Livet har givit mig en hatkärlek till min hjärna, men ett rent hat till min



FOTO: PÅR LUND

Jag har stått i den längsta kön. Den allra långsammaste kön. Jag har stått i väntrum, i sorg, i längtan. Jag har bytt spår, bytt dröm, bytt kön. Och varje gång var jag rädd att jag valde fel.

kropp. Mellan allt negativt som min hjärna tänker, finns det uns av klokhet, tills den kommer på att den är inkopplad och fast i en märklig kropp. Jag har lärt mig att jag varken kan ändra min hjärna eller kropp. Men jag kan skriva om, skriva rätt och texta det jag vill, precis så som jag vill.

På Mimi folkhögskola får jag vara trasig. Här är inte ångest ett hinder, utan en del av min och andras vardag. Här kan vi säga, ”I dag är ryggsäcken tung”, och någon svarar ”Då vet jag”, och förstär. Här behöver jag inte älska varje centimeter av mig själv, här hittar vi det som funkar, istället för det som skaver.

På Mimi har vi deltagarstöden, som vi kan komma till för precis vad som helst – krånglande vård eller en sned känsla. De muntrar upp, får oss att skratta åt dräpligheter, ändå blir skolarbete gjort. Det är just där, i blandningen av gråt och skratt, som deras storhet visar sig. De bär oss när vi trampar på samma ställe, livar upp när vi sjunker, kivas när det behövs. Får oss att känna att inget är för litet eller för stort. Dyker du upp med en trasig tanke blir man mottagen som om det vore världens viktigaste uppdrag.

Egentligen borde alla ha ett deltagarstöd – någon som kan hålla i trådarna när de trasslar, skratta mitt i mörkret och påminna oss om att vi inte är ensamma i kaoset vi upplever.

Jag skriver detta för dig som bär. För dig som står i kön. För dig som har byggt slott i sandlådan och fått dem förstörda – men ändå fortsätter att bygga. Du är inte svag. Du är inte lat. Du är inte felmonterad. Du är mänsklig. Och du räcker – utan bruksanvisning. ●

Louise...

studerar vid Mimi folkhögskola. Med rötter i Göteborg och somrar i Skårhamn skriver hon om människans inre liv.

Detta är en personlig text. Åsikter i artikeln är skribentens.



Sedan tio år säljer David gatutidningen The Big Issue Australia. Arbetet passar honom för det ger en frihet som få andra yrken gör.

”M **IN MAMMA ÄR** från Nya Zeeland och min pappa från Storbritannien. Jag föddes i Wellington och vi flyttade runt på Nordön. Min mamma och pappa gick skilda vägar när jag var ganska liten, det är en rätt komplicerad historia. Jag har en bror i Storbritannien, en bror på Sunshine Coast, en syster i Nya Zeeland och dessutom en bror och en syster här.

När jag var omkring åtta år åkte jag till England och bodde hos mina morföräldrar i Dorset, eftersom min pappa arbetade utomlands vid den tiden. Pappa, jag och min yngre

bror reste fram och tillbaka mellan Storbritannien och Nya Zeeland. Vi fick också möjlighet att resa till andra platser som USA, Kanada, Malaysia, Singapore och Hawaii.

Jag tyckte att skolan var ganska svår och att byta skola flera gånger var verkligen tufft. Men jag höll på mycket med sport. När jag bodde i Nya Zeeland spelade jag rugby. Det är fortfarande en av mina stora passioner, jag älskar att se mitt lag All Blacks. Jag spelade också hockey, bordtennis och badminton. Min bror och jag deltog ofta i olika motionslopp. Vi var ganska snabba, fick massa pokaler och medaljer.



Översatt av Sandra Pandeovski/ ChatGPT.
Med tillstånd av The Big Issue Australia /
INSP.ngo

Mormor har varit en stor inspiration för mig. Hon är i nittioårs-åldern nu och har varit ganska sjuk, därför blev jag tvungen att åka tillbaka till Storbritannien tidigare i år. Hon arbetade som kock på en internatskola och det ledde mig in på hotell- och restaurangbranschen. Mina morföräldrar tjänstgjorde inom det brittiska flygvapnet och jag var själv student vid en officersutbildning när jag var yngre. Jag hade tänkt gå med i flygvapnet, men jag fick inte de betyg som krävdes och började därför arbeta på hotell. Jag har också jobbat med försäljning och lagerarbete, bland annat med att lossa fraktcontainrar. Jag har gått en frisörutbildning, en kurs i måleri och tapetsering, och har även arbetat med trafikdirigering.

Jag har bott i Perth i 25 år och började sälja The Big Issue Australia 2016. Jag såg några människor som sålde tidningen och tänkte: "Det här är något jag skulle kunna göra." Mina tidigare jobb och arbetsplatser har varit otrygga, där jag fått gå när de helt enkelt inte behövt mig längre. Jag tycker att arbetet med The Big Issue Australia är väldigt bra. Jag gillar att möta olika människor och att vara min egen chef. Jag känner mig fri! Det finns ingen som står över mig, dömer mig eller talar om exakt hur jag ska sköta mitt jobb. Det gör mig glad. Jag är en ganska målmedveten person och när jag sätter upp ett mål kan alla se hur hårt jag arbetar för att nå det. Utöver tidningsförsäljningen gör jag också trädgårdsarbete för hela mitt lägenhetskomplex. Jag tycker om det. Just nu har jag solrosor som växer på framsidan, och på baksidan har jag ett citronträd och några papayaträd.

Jag har haft ganska stor tur i livet, vet du, har hunnit med och åstadkommit mycket för min ålder. Jag har haft dåliga dagar också, men bortsett från det har livet varit rätt bra.” ●

TEXT **AMY HETHERINGTON**

							BÄTTRE ÄN ALLA ANDRA	▼	GRÄS- KLÄDD TORVA	KAN MAN SPELA I	KAN MAN HA PÅ HAND	▼		
							MÄTA UPP TILL FOTS							
							MÄTER LJUS- FLÖDE							
							VRÄNGT							
							KLÄD- HANGARE							
							HÖG MILITAR							
							└		TON			MINDRE STÖDLER		
									FÖDD TILL					
MÅL	⬇	FÖRE- FALLA	DOMESTI- CERADE	SKICKA VIDARE	ELFTE TIMMEN VAR I DENNA STUND	▼	USEL KANSKE PÅ JULBORD	KORS- ORDS- KUNGEN 2026	PYTTE- LITEN	JUPITER- MÅNE	RÖRELSE KLAGAT		FARTYG	
└								MYGGA FÖRPACK- NINGSS- VIKTEN						
KAN LOCKA FOLK TILL BUTIK												FÖRRÅDA		
ÄR VÄL PÅSKEN OM MAN JÄMFÖR	⬇	ÄR ETT BLÖTDJUR								HÄLLT LÅDA		TOG BORT EN DEL		
└										TÖ				
						MELLAN FOTEN OCH BENET							HAV AV SAND	BLEV SKYLDIGA I RÄTTEN
						HÖG HÖG								
TVÅ MED ANNAT ORD			GE JÄRNET					NÄTVERKS- TRÄFF				LIVS- LOTT		
			VARNA OM					HÄRD- ROCKARE						
┐					LAGTS I VECK							SJUNGER TILL- SAMMANS		
					POPULÄR LÅT							MITT I HJUL		
BOR MAN OFTAST	└			➡							BLOD- BRIST			
FINT DU	▼										ITU			
BALSAM FÖR SJÄLEN		BLÄÖGT						PÅVERKAR ÅVERKAN						
└				KOMMU- NIKA- TIONS- PLATT- FORM						DRIVER POSITIV			HUNDRA KVADRAT- METER	

[illegible]

Det först öppnade rätta korsordssvaret vinner första pris: Vår snygga tygkasse. Andra och tredje pris är ett nyckelband från Faktum.



Ange "Kryss 281" i ärenderaden.

Namn:

Adress:

Vinnare från #279: 1. Anna Düring, Skövde. 2. Lars F Karlsson, Göteborg. 3. Hans Lämås, Umeå. Stort grattis!

Svar och vinnare publiceras i nummer #283



VILL NI OCKSÅ STÖTTA FAKTUMS ARBETE?

Kontakta Jonas Kroksjö, 031-63 22 91, jonas@faktum.se



Huvudpartners

Våra huvudpartners bidrar till Faktums arbete för hemlösa och personer i socialt utanförskap.



Vi på SBAB vill bidra till bättre boende och boendekonomi – för alla. Vårt bidrag gör så att Faktum kan fortsätta utveckla sin verksamhet och skapa nya möjligheter för Faktumförsäljarna.



Vi tar hand om Faktumförsäljarnas syn. Vi har tillsammans med Faktum startat en ögonhälsofond som kan nyttjas under året. Vi arrangerar årliga kostnadsfria synundersöknings och fria glasögon dagar.



SEB är en ovärderlig partner som möjliggör så att vi kan erbjuda våra försäljare en fungerande Swishlösning.



Vi ser till att Faktum blir tryckt och distribuerad till alla försäljningskontor så att försäljarna varje månad får ett nytt magasin att sälja.

PROJEKTPARTNERS

Projektpartners hjälper till med allt från filmproduktion till kaffe till försäljarna.



Vi stöttar Faktum under hela året när de behöver synas, och bjuder på högklassig visuell kommunikation i form av roll-ups, vepor och banderoller.



Vi pysslar om Faktumförsäljarnas fyrbenta vänner. Här finns en fond som de kan nyttja under året samt en årlig inbjudan till en kostnadsfri vård dag.



Vi hjälper Faktum med skrivare på alla kontor och ser till att serva maskinerna när det behövs.



CLARION POST

Vi stöttar Faktums försäljare genom att varje år visa kalenderbilderna på Drottningtorget. Och bjuder på julbord!



Vi ser till att försäljarna dricker ett gott kaffe. Med ekologiskt och fair trade kaffe i koppen kan du vara säker på att mänskliga rättigheter respekteras.



Vi vill att Faktum ska kunna bedriva sin verksamhet på ett tryggt sätt och därför bidrar vi med juridisk rådgivning och hjälp.



Faktumjuristerna ger gratis juridisk rådgivning en gång i veckan på Faktums kontor i Göteborg.



För oss är lokalt och socialt ansvarstagandet oerhört viktigt. Därför stödjer vi Faktum i sitt arbete mot utanförskapet.



BK Häcken och Faktum arbetar tillsammans för ett samhälle utan utanförskap. Det är tillsammans vi bygger lag och genom samarbete skapar vi ett hållbart samhälle.



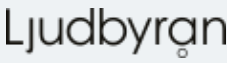
Juridik i Praktiken stöttar Faktumjuristerna med digitala utbildningar inom praktisk juridik.



Vi stöttar Faktum i deras arbete mot utanförskap och hemlöshet med marknadsundersökningar och beslutsunderlag för att på så sätt kunna få ut sitt budskap till fler.



Det känns viktigt att stötta Faktums arbete. Därför bidrar vi med teknisk support till Faktumgalan och andra event.



För oss är det självklart att hjälpa Faktum med allt som låter. Allt från radioreklam, röstinspelning & film – till deras egen podd Faktum Frågar.



Vi stöttar Faktum med annonsutrymme i cirka 20 dagstidningar, både i tryck och digitalt.



Vi har under flera års tid stöttat Faktum genom att dela ut underställ till Faktumförsäljarna inför den kalla vintern.



Vi stöttar Faktum i deras arbete mot utanförskap och hemlöshet med marknadsundersökningar och beslutsunderlag för att på så sätt kunna få ut sitt budskap till fler.



Vi samarbetar med Faktum och ser till att böcker i fickformat, men med stora läsoplev- elser, finns att köpa tillsammans med Faktum. Vi tror, precis som Faktum, på orden och berättelsernas kraft.



Självklart hjälper vi Faktum! Ingen borde behöva leva i hemlöshet eller i socialt utanförskap!



Vi stöttar Faktum med annonsutrymme då vi har möjlighet, så att Faktum kan nå ut med sina budskap och kampanjer.



Sedan flera år tillbaka hjälper jag Faktum med att ta fram filmer. Jag regisserar och producerar filmer för tidningen, Novellsamlingen och till exempel Faktumkalendern.



Faktum är ett varumärke vi önskar vi varit med och skapat. En perfekt kombination av affärsvärde, kreativitet och mänsklighet. Nu hjälper vi Faktum ta nästa steg.

HALLÅ DÄR, ANDERS SKÖLD!

Posthotellet bjöd på julbord

Clarion Hotel Post är en av våra Projektpartners, vilket innebär att de är med och gör det "lilla extra" för oss. Sedan flera år tillbaka har hotellet bjudit in både försäljare och personal till en eftermiddag med mat, underhållning och gemenskap. Vi fick några minuter med hotelldirektör Anders Sköld.

Du är ju född och uppvuxen här i Göteborg, vad är dina tidiga minnen av Faktum?

– Det känns som att Faktum alltid funnits och tillhör det som är "Göteborg". Jag har själv köpt Faktum i många år vid butiken hemmavid och träffat många trevliga försäljare. Det är en bra tidning, och jag är imponerad över dess höga kvalitet.

Företags arbete med social hållbarhet kan ta sig uttryck sig på olika sätt, vad är speciellt med just Faktums julbord tycker du?

– Vi älskar Faktums julbord, och rosettändningen där ni presenterar er kalender är verkligen starten på vår jul. All personal vill engagera sig och jobbar gratis under dessa aktiviteter. Man kan inte göra allt, men alla kan göra något



FOTO: NILAS MALPOM / GÖTEBORGS-POSTEN

och detta är verkligen något vi både kan och vill fortsätta med.

– Vi driver ju hotell och är väldigt kommersiella, men Strawberry har ett strategiskt projekt som heter "We Care" där man i affärsplanen ska engagera sig och arbeta med

dessas frågor. Både vår personal och våra gäster värderar detta högt!

Vad ser du mest fram emot under 2026?

– Jag längtar efter ett hotell som är fullt av gäster, som tar del av allt det som huset erbjuder! ●

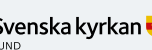
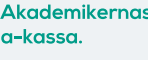
FAKTUMPARTNERS

Som Faktumpartner hjälper du oss i vårt arbete att motverka fattigdom, hemlöshet och socialt utanförskap i respektive region.

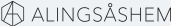
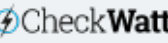
HALLAND

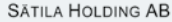


SKÅNE



VÄSTRA GÖTALAND

 Akademikerförbundet SSR	 Akademikernas a-kassa.	 Alebyggen Västgöta-handlingen	 ALINGSÅSHEM	 Almgren Fastigheter	 amlövs	 andersson & hultmark www.aohab.se
 ANLAB ANLÄGGNINGSBOLAGET	 Arkitekturkompaniet	 AV1 A COMPLETE IMPRESSION	 AVIX	 BHS LOGISTICS PASSION FOR SOLUTIONS - SINCE 1946	 boplatsväst	 BOSTADS AB POSEIDON
 BRICKS&LIME TEGL- & BETONG RENOVERING BYGGGÅR	 brother. at your side	 ByggGÖTA GÖTEBORG AB	 CAPAROL	 CARLANDERSKA	 Carrolline	 C.C. MARK Bygghandelsbolaget
 Centralen HÅLLBAR LOGISTIK	 CheckWatt	 Cochlear®	 CPAC SYSTEMS	 dab	 dina Dina Försäkringar Väst	 DOCKYARD Hotel
 Ekobanken ekologiskt • socialt • kulturellt	 Elof Hansson	 else	 ERNST ROSÉN	 Ernstströmgruppen	 essity	 eWalco
 explica miljö	 VILL DU SE DIN LOGO HÄR? MEJLA JONAS@FAKTUM.SE	 factoring gruppen	 Familjebostäder	 FLAME SOFT	 THE FOLKLORE COMPANY	 F. FOLKTEATERN GÖTEBORG
 FRIHAMNEN RENOVERING	 front desk	 GBGT BOX 1918	 gemalto security to be free	 gestalt ARKITEKTUR	 Grant Thornton	 Gårdstens bostäder
 Göteborg Energi	 GÖTEBORGS RÄDNINGSMISSION	 GÖTEBORGS STADSMUSEUM	 GÖTEBORGS SYMPONIKER	 GÖTEBORGS UNIVERSITET HANDELSHÖGSKOLAN	 GÖTEBORGS LOKALER EN DEL AV GÖTEBORGS STAD	 H.A BYGG
 HAMMÄRVIKEN	 Hertz	 Higab	 Hyresgäst- föreningen	 IMPLANT dentistry	 InfraCom MANAGED SERVICES	 i8 INTEGR8 STUDIO
 iRevision	 JOOL GROUP	 J.R.Johnssons Block & Plåtslageri AB	 KAL	 Kappahl	 KARIN STEFFEN strategisk utveckling	 Kommunal.

 KROOK & TJÄDER	 Kungälvsbostäder	 KylKontroll Göteborg AB	 Landskaps gruppen	 Lindahl	 LINDOME FLORISTERNA TEL: 031-99 00 53	 Log HOUSE
 macforum	 MAXI ICA STORMARKNAD	 MAXI ICA STORMARKNAD	 MITSUBISHI ELECTRIC Changes for the Better	 MOORE	 Mölnlycke®	 NORDIC WELLNESS
 nytida	 PANTAMERA	 Parker	 POLY-PRODUKTER	 PTECH	 QUALITY HOTEL™ 11 BY NORDIC CHOICE	 Sjundebygdens
 Renova	 Retnever medicarkivet	 Rekomo Hälskandehand i första hand	 ROSENGRENS ADVOKATBYRÅ	 SALINITY EXPERTS IN SALT SINCE 1830	 SBB Samhällsbyggnadsbolaget	 SETTER WALLS
 SGS student bostäder	 SIGILLET FASTIGHETS AB	 Sjukhusläkarna FÖR UNDERSTÖDDEN SAMT RETNÄRSSTRÄMMS BERNATTONSFOND	 SKF®	 Stena Fastigheter	 Stena Line	 STRAYDOG STUDIOS STOCKHOLM
 ståhls reklam	 SUNDQVIST	 Svenska kyrkan ASKIMS FÖRSAMLING	 Svenska kyrkan GÖTEBORGS STIFT	 Svenska kyrkan LERUMS FÖRSAMLING	 Svenska kyrkan VÄSTRA FRÖLUNDA PASTORAT	
 Svenska kyrkan LUNDBY FÖRSAMLING	 SVOKS THERMODYNAMIK	 Swegon	 SweMaint a Kockums industries company	 SÄTILA HOLDING AB	 TEAM Hälsa	 FASTIGHETER AB
 The Swedish Club	 Tingstad	 Tranpenad	 TRANSPARTAREFÖRBUNDET 1897	 TSA	 vision Göteborg	 VÄRDFÖRBUNDET
 VP VÄSTRA PARKERING	 WALLENSTAM	 white	 WIKSTRÖM	 Willhem	 WÄSTBYGG	 YRGO
 zooma.	 ÄLVSTRANDEN UTVECKLING En del av Göteborgs Stad					

Vill ditt företag vara med stötta och följa Faktums arbete mot fattigdom, utanförskap och hemlöshet?



Har du missat ett nummer av Faktum?

De flesta gamla nummer går att beställa på Faktumbutiken.se



- | | | | |
|--------------------------------|-----------------------------|---------------------------------|--|
| • Advokatfirman Ahlstedt | • ColliCare Logistics AB | • Humblebee | • Partille Pastorat |
| • Advokatfirman LA Partners AB | • Corem Property Group | • JP Spol & Relining AB | • Svenska kyrkan Tjörn |
| • AME Entreprenad AB | • Curago | • Kakservice | • Svenska Kyrkan Vänersborg & Väne-Ryr |
| • Arkitekt Hans Eek | • DE Advokatbyrå | • Knapp-Carlsson | • Taxus AB |
| • Apper | • EY Göteborg | • Kävlinge församling | • Tospe AB |
| • BDO Göteborg AB | • Fastighets AB Balder | • MARELD landskapsarkitekter AB | • Turistrådet Västsverige |
| • Billes Tryckeri AB | • Fraktkedjan Väst | • MCR | • Ystad-Sövestads församling |
| • Byggfokus Entreprenad AB | • Fridh Advokatbyrå | • Mölndalsbostäder | • White Arkitekter Malmö |
| • Carl Johans pastorat | • Förvaltnings AB Framtiden | • NCC Sverige AB | |



Årets viktigaste kalender, ute nu!

Köp av din försäljare på gatan eller på faktumbutiken.se



UPPLEV SPÄNNINGEN PÅ HISINGEN

BLI EN DEL AV DEN GULSVARTA GEMENSKAPEN
PÅ NORDIC WELLNESS ARENA



GÅ 2 BETALA FÖR 1

Vänligen fyll i din e-postadress:

*Denna voucher gäller under valfri match på Nordic Wellness Arena under säsongen 2026. **Vouchern löses in mot biljett i biljettkassan på Nordic Wellness Arena under matchdag. Biljettkassan öppnar 2 timmar före matchstart. ***Gäller ej derbyn. ****Vi reserverar oss för slutförsäljning.



20% RABATT

Vänligen fyll i din e-postadress:

Kupongen inlöses i souvenirshoppen på Nordic Wellness Arena och ger dig 20% rabatt på valfri produkt till ordinarie pris.

NATTEN ÄR DAGENS MOR

AV LARS NORÉN



**HIPPODROMEN
14/2–7/5 2026**

**MALMÖ
STADSTEATER**

Vi tar hand om Faktum- försäljarnas syn!

Tillsammans med Faktum har vi startat en ögonhälsofond som möjliggör för Faktums försäljare att få fria synundersökningar och glasögon.

Specsavers